REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsebet-körut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminecă 32.)

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov;
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 174.—Anul LXXI. Brașov, Vineri-Sâmbătă 9 (22) August 1908.

Jubileul împărătesc și Maghiarii.

E de obște cunoscut că Maghiarii au hotărât, ca ei să nu ia parte la pregătirile ce s'au făcut pentru serbarea jubileului de 60 de ani de domnie a Majestății Sale monarchului nostru. Ei stau pe punctul de vedere, că Ungaria n'are a serba acest jubileu, deoare-ce el ar privi numai pe Împăratul Austriei, care a fost încoronat ca rege al Ungariei numai la anul 1867. Prin urmare cei 19 ani, ce au trecut dela suirea pe tron a lui Francisc Iosif I, la 2 Decemvrie 1848, n'ar avea pentru Ungaria decât o însemnătate negativă; adecă Ungaria a avut să lupte 19 ani cu Împăratul până ce s'a putut împăca cu el, după ce fu încoronat cu coroana sf. Ștefan.

Lucru cam ciudat; să domnești peste o țară de 19 ani și totuși să se șteargă din catastih, că ai condus atâta vreme destinele ei de pe tron, fie împărătesc, fie regesc, sau și una și alta; fie fără, fie cu coroana pe cap.

In privința aceasta patrioții noștri oficioși și neoficioși s'au arătat în totdeauna foarte senzibili, tot așa de geloși pe vechile privilegii ca și în daraverile lor cu naționalitățile.

Știm, că din cauza aceasta s'au dedat cu timpul Maghiarii să nu mai vrea să știe de nimic, ce reamintește pe Împăratul Austriei și puterea lui de odinioară. Au ațâțat în contra colorilor negru-galben ale familiei împărătești până ce le-au scos din întrebuințare în Ungaria. Paralel cu aceasta au agitat în contra pajerei austriace, a vulturului cu două capete, și în contra armatei, ce-l poartă ca însemn; ear de un șir de ani încoace șoviniștii înfocați, cari sunt totdeauna în majoritate și în fruntea mulțimei, nu mai încap de imnul împărătesc „Gotterhalte“. Până și ziua nașterii Majestății Sale, 18 August, a fost din ce în ce mai slab serbată în ținuturile locuite de Maghiari și a ajuns să nu se mai facă nici iluminație și s'o serbeze de fapt numai armata, cum s'a întâmplat Marța trecută în cele mai multe părți. Serbările și iluminația au început a se păstra tot mai mult pentru ziua de sf. Stefan.

Inchipuiți-vă acum pe strașnicii politiciani împintenați și cu mustățile răsucite, cetind fără de veste în „Budapesti Közlöny“, mai eri, alaltăeri un autograf semnat de regele Francisc Iosif I. și contra-semnat de ministru-președinte Wekerle Sandor, în care se zice, că, văzându-se îndemnată Majestatea Sa de a înființa cu ocaziunea aniversării a 60 a a urcării sale pe tron o *cruce jubilară* cu menirea, ca să fie conferită funcționarilor și impiegaților civili de stat și acelor de un rang cu aceștia, înștiințează despre aceasta pe ministru-președinte, predându-i statutele și o cruce ca model.

Poftiți acum, după toate câte s'au petrecut de 40 de ani să vie Monarchul și să zică: Voiu să dau tuturor slujbașilor de stat din Ungaria, câți m'au servit în acest timp de 60 de ani, de când sunt împărat și rege, drept aducere aminte crucea jubilară“! Cei ce cu o zi înainte s'au „scandalizat“, auzind cântându se „Gotterhalte“, la slujbele din biserici, să poarte acum crucea împărătească jubilară!

Ori nu o vor primi? Nu vor voi s'o poarte? Le dă mâna s'o refuze cu toții? Asta-i întrebarea cea mare de astăzi, care torturează sufletele șoviniste.

Deputatul extrem Farkashazy pregătește o interpelație pentru toamnă. El și cu soții săi pretind, că ministru-președinte Dr. Wekerle, prin aceea, că a subscris înaltul autograf regesc, privitor la aceasta cruce ar fi vătămat greu dreptul public ungar. Chiar și „Alkotmany“, scrie, că „națiunea“ nu va primi bucuros o decorațiune, întemeiată cu ocaziunea unui jubileu, ce se estinde și asupra unui stat strein (Austria); scrie, că n'are nici un înțeles, că aceasta decorație a fost introdusă prin foaia oficială în Ungaria, „cu atât mai vârtos, cu cât un funcționar de stat civil maghiar abia va reflecta la decorațiunea de caracter austriac“.

Măi! măi! Dar grozavi mai știu să fie cei din tabăra lui Zichy și Apponyi! De luptacii din stânga opozițională, de tovarășii lui Lengyel nici că mai vorbim. Ei scuipă foc și pară. Icoana se desăvârșește, dacă vom privi pe de altă parte la ministru-președinte Wekerle, vulpea bătrână, care de voie, de nevoie rânjește, lăsând ca oficioșii săi să scrie în apărarea lui, că tot Ungurii au fost aceia, cari, după încoronare, au adus o lege, prin care s'a delăturat odată pentru totdeauna „iregularitatea ce s'a ivit prin aceea, că împăratul a fost încoronat ca rege al Ungariei numai în anul 1807“. Așa-dară ori ce ar zice și ori cât ar striga șoviniștii, după lege, timpul de domnire al Împăratului și regelui în Ungaria are aceeași durată. ca și în Austria.

Pentru fondul jubilar al »Gazetei«.

Chilia rusă, 2 August st. v. 1908. — D-le director, cu ocaziunea jubileului de 70 de ani a scumpei noastre mame „Gazeta Transilvaniei“, vă dorim din suflet d-voastră și tuturor, cari s'au luptat și se luptă pentru națiunea noastră română, ani mulți fericiți.

Primiți totodată pentru fondul jubilar *zece* (zece) *ruble* dela

frații români din Basarabia
Ioan I. Secărianu.

Au mai contribuit:

Doamna *Bălașa Blebea* din *Brașov* suma de *20* (douĕzeci) *coroane:*

d-l *C. G. Albuleț* din comuna *Padina*, județul Buzĕu (România), *5* (cinci) *Lei*;

D-l *George Blaga*, din *Niles-Ohio* (America de Nord) originar din comuna Galați lângă Făgăraș, *3* (trei) coroane;

d l *Ieronim Slavoca* preot, *Ilvamare* (u. p. Borgoprund) *3* (trei) cor.;

Târșolț, (comit. Sătmar) 12 Aug. n. 1908. — Trimit *5* (cinci) coroane pentru fondul jubilar al iubitei noastre „Gazeta Transilvaniei“, ear ilustrului ei director, căruia îi aduc omagii și pe care 'l admiră o lume românească, îi doresc din inimă încă: mulți ani fericiți.

Eugen Dredeanu,
preot român.

Doamna văd. *Susana Câmpian* protopopeasă din *Ibașfalău*, ne trimite *10* (zece) coroane pentru două numere din „Gazeta“ jubilară.

Adunările poporale românești. Aproape toți deputații români naționaliști se află de câteva zile prin cercurile lor electorale pentru a da samă în fața alegătorilor lor despre ce au lucrat și isprăvit în sesiunea trecută a dietei ungare. Unele din aceste întruniri s'au ținut, iar altele se vor ținea pe rând în zilele viitoare. Inceputul l'a făcut președintele clubului naționalist, deputatul Dr. T. *Mihali*, în ziua de 9 l. c. n. în *Ileanda-mare*, unde în fața numeroșilor săi alegători — erau de față mai multe sute — a vorbit pe larg despre situația politică a țării arătând greutățile multe și diferite, pe cari le-au întâmpinat deputații români în sfatul țării. D-l Mihali a vorbit îndeosebi și despre necesitatea introducerii votului universal, pe care ministrul Andrassy vrea să-l schimonosească prin votul plural. In contra unei atari încercări Românii trebue să-și ridice cu toată hotărârea glasul lor de protestare. A mai vorbit despre trebuința ardentă de a se organiza toți Românii, de a-și strânge rândurile și de a se interesa de toate manifestațiunile politice și culturale din toate locurile locuite de Români.

»In scopul acesta — a zis d-l Mihali — ar trebui să-și țină de datorință sfântă oricare Român, domn sau țăran științor de carte, *ca să sprijinească și să cetească ziarele românești*, cari stau în serviciul neamului pe teren politic ori cultural.... »*Gazeta Transilvaniei*“, care a împlinit 70 de ani de când aduce serviciile sale prețioase neamului, *ne umple de mândrie și recunoștință*. Să-i exprimăm recunoștința și stima noastră și din adunarea aceasta«. (Aplause și aprobări furtunoase.)

La încheierea adunării s'a primit o resoluțiune, în care se votează d-lui Mihali și celorlalți deputați români încredere și mulțumită, se cere introducerea votului universal, secret, egal și pe comune, se exprimă dorința, ca tot Românul, științor de carte, să sprijinească ziarele românești naționale, abonându-le, să se ceară libertatea organizării fie-cărui partid și să se stăruiască până la Maj. Sa Monarhul, ca ziariștii români condamnați să fie agrațiați, iar persecutările în contra pressei române să înceteze. Dela adunare s'a mai trimis Majestății Sale Monarhului o telegramă omagială.

In 11 l. c. și-a ținut în *Beiuș* darea de samă dep. Dr. V. *Lucaciu*. Numeroșii alegători, prezenți la adunare, au votat o rezoluțiune analogă. In 16 l. c. dep. Dr. *Suciu* a ținut o imposantă adunare în *Boroșineu*. Cei întruniți au votat dep. Suciu încredere și au cerut printr'o adresă, ce se va trimite dietei, inarticularea votului universal, egal și secret. Alaltăeri dep. *Goldiș* a ținut o imposantă întrunire poporală în *Cuvin*.

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Moartea lui Ion Vodă Cel Cumplit.

Gemea Dunărea bătrână de atât sânge înroșită
Că isbindu-se de maluri se oprea înmărmurită.
Și vedea cum sbor călării, cum s'asvârle pedestrimea
Peste șanțuri și coline, risipind prin văi mulțimea.
De trei ori goniți sunt Turcii, săgeți sboară mii și mii,
Valuri pleacă, valuri vin ei... morți rămân ei pe câmpii.

Tunul bubue sălbatec, Dunărea își umflă valul
Și așteaptă pe păgânul să-l înece surpând malul...
...Câte veacuri de durere n'a aprins cruda-i mânie
Câte ori Carpatul falnic n'a rupt lanțul de robie
Trimițându-i vers de doină, vers duios de tânguință,
Fiind martor la durere și la multă suferință...
...Dacă în cartea vecinicei e vre-o pagină cernită
Acolo poporul ăsta și-a scris viața-i urgisită.

Lupta crâncenă încetează... obositele popoare
Stau mai dârje față în față de isbândă doritoare;
Moldovenii și Cazacii curagioși unul ca unul
Se strâng toți sub steagul țării ca să moară pân' la unul.
Tătărimea șeade roată, Turcii risipiți s'adună
Soarele muiat în sânge printre nori ar vrea s'apună.

Ion Vodă adună sfatul și cât fu noaptea de lungă,
Petrecură în veghiere, somn adânc să nu'i ajungă.

„Dragi viteji“, le zise dânsul, „eu gândesc mai bine moartea
S'o împart cu voi acuma, că aceasta mi-a fost partea,
Decât viața umilită aș vroi de mii de ori
Să-mi retez capul c'un paloș să mă afle mort în zori.
Nu păgânul ce ne e dușman, ci acel ce m'a trădat.
Ca să'i fie plidă moartea-mi și că fapta-i m'a 'nălțat
Iar din geana lui se lasă lacrămi de mărgăritare,
Mut... Cu ochii vii pătrunde'n suflet mai pe fie-care,
Dar nici unul nu se plânge, ci 'ntr'un cor răspund; murim!
O! Moldova să trăiască pentru ea ca să perim.

II.

Lângă cort șade Voivodul... dus pe gânduri! El visează
Biruință! Par'că vede cum se 'nalță de pe maluri
Vulturul mărirei sale oglindindu-se în valuri
Vedea mica lui oștire cum trecea biruitoare
Purtând faima biruinței peste 'ntinsele hotare,
Vedea flamura cea verde de pe steag cum se desprinde
Semi-luna otomană la picioare că i-o întinde
Și pusderia de oaste o târâsc 'n neagra zare
Valurile; căci turbată curgea Dunărea în mare
Dar din visu-i se deșteaptă... răticit... în jur privește
Acea gloată umilită ce 'nlemnită îl privește.
El ce stăpânise o țară oțelită în nevoi,
Ce făcuse scut puternic dintr'o mână de eroi
Se văzu în clipa asta mormântat pentru vecie
— Pentru suflete mărețe viața umilită nu e.
Un moment și par'că vorba-i de pe buze s'a uscat
„Te apropie« îi spune Saraskirul mâniat,
»Fapta ta nechibzuită ura noastră a aprins-o
»Și e vai de cel ce cade dacă sabia a încins-o;
»Te închină la picioare-mi, poate capeți îndurare
»O! mândria ta de sigur te va duce la pierzare;
»Poruncî-voi oastei mele să vă tae în bucăți
»Mai întâi cu tine începă să te arete pe la toți;
»Vezi mulțimea care așteaptă doar un semn din partea mea
»Umilit îngenunchiază ca să-ți mântui viața ta«.

Ioan-Voivod ridică capul... „Pașe, nu mă îngrozesc
Ale tale aspre vorbe. Să mă 'nchin? Nu obișnuesc
Căci stejarul nu se 'ndoaie, poți să-l tai dacă voești,
Ale voastre jurăminte știu cu cât le prețuești.
Dacă e să piară vre-unul dintre cei ce mă 'nconjoară
O!... Așî vrea să fiu acela moartea nu mă înfioară
Poruncește Pașe... aștept!“ (către mulțime)
„Dintre voi nu îndrăsnește
Să-l lovească pe-un supus care nu se lingușește?“
Răd... sălbatic... sare asupră-i din mulțime numai unul,
Ce-i luă capul cu-o secure. — Moartea i-a găsit stăpânul.
Trupul sângerând îl luară și-l târâră prin țărână
Il impunse cu cuțite în turbarea lor păgână.
Il legară de cămile și îl rupseră'n bucăți
Carnea fumegândă încă arătară pe la toți.
Bat din palme... chiotesc ei... iată-vă pe Ion Voivod
Pe când spaima se 'ntinsese în supusul său norod!

N. Bosnieff Paraschivescu.

Darea de seamă a dep. Dr. A. Vaida-Voevod.

Sântimbru, în 6 Aug. 1908.

In mijlocul unei mari însufleţiri şi-a ţinut iubitul nostru deputat Dr. Vaida, darea de seamă în comuna noastră. A fost aşteptat cu mult drag şi a venit să ne încălzească şi mângăie sufletele. Cu puţin înainte de 3 oare d. a. se vedea un lung şir de trăsuri venind pe drumul de ţeară, din spre Alba-Iulia. In trăsura primă, un »landauer« mare împodobit cu frunze de ştejar şi flori, era iubitul nostru deputat Dr. Vaida, însoţit de preoţii Enea Bota şi Ioachim Totoian. Urmau apoi alte trăsuri, cu doamnele Totoian, Bota, d-şoarele Getta Şandru, Felicia Radu, Veturia Radeş şi altele, a căror nume în pripă nu le-am putut afla, apoi earăş mai mulţi preoţi şi învăţători.

La cotitura drumului, ce duce spre sat, aştepta mulţime de popor şi inteligenţi. Ajunşi aci, tânărul preot din Dumitra, Aurel *Marcu*, salută în alese cuvinte pe deputatul nostru in numele celor de faţă şi al învecinatului cerc electoral (al Vinţului). Răspunzând d-l deputat, întreg publicul pleacă spre comuna noastră Sântimbru, la întrarea cărei-a aşteaptă un public de tot numeros. Aici preotul locului Clemente Papiu, în cuvinte calde salută pe mult aşteptatul deputat, ear d-şoara Roman îi preda un foarte frumos buchet de flori. Răspunde Dr. Vaida, mulţămind de buna primire şi învită pe cei de faţă a merge la locul hotărât, unde-şi va ţinea darea de seamă.

Ajunşi aci, preotul Enea Bota salută adunarea, arată scopul pentru care au fost alegătorii conchemaţi, şi învitând adunarea să se constitue, propune de preşedinte pe parochul locului Clemente Papiu. De notar a fost ales preotul Bota. Nou alesul preşedinte salutând în cuvinte bine simţite, pe cei presenţi, deschide adunarea şi propune ca din sânul adunării să se trimită Maiestăţii Sale regelui, iniţiatorul votului universal, următoarea telegramă omagială:

Cabinetul Majestăţii Sale Regelui.

Ischl.

Din adunarea poporală ţinută azi în comuna Mureş-Sântimbru, fiii presenţi ai poporului român din Ungaria, prezintă înaintea gloriosului Tron espresiunea neclintitei lor credinţe şi a celui mai profund omaj, ridicându-şi cu admirare privirile la Majestatea Voastră, preaînaltul iniţiator al legei despre sufragiul universal, dela care lege, toţi cetăţenii desmoşteniţi ai Ungariei aşteaptă ivirea unui viitor mai fericit.

Clemente Papiu, preşedinte. *Enea P. Bota*, secretar.

La invitarea preşedintelui adunarea alege o comisiune de 3, cari să învite pe d-l deputat Dr. Alex. Vaida în mijlocul adunării. In urarele nesfârşite ale celor de faţă soseşte iubitul nostru deputat, pe care-l salută preşedintele, rugându-l să-şi ţină darea de seamă. Şi apoi vorbeşte frumos ca un apostol, doritul inimilor noastre. A fost o vorbire lungă şi aleasă, în care deputatul a schiţat rând pe rând întreagă activitatea parlamentară, ce a desvoltat. A adus multă mângăere în sufletele celor de faţă, când vorbind despre legea Apponyi a adus esemplu pe Românii istrieni din munţii Karst, cari deşi isolaţi în vre-o 15 comune, şi având să înveţe în limba croată, şi-au păstrat limba română. Prin urmare noi, cari suntem neasămănat mai mulţi şi mai compact situaţi, să nu ne temem că vom putea fi maghiarizaţi pe calea aceasta, câtă vreme ne vom şti păstra intact şi curat sufletul românesc. Deputatul a fost răsplătit cu nesfârşite strigăte de »să trăiască«.

D-lui deputat i-a răspuns preotul Enea *Bota*, vorbind scurt dar frumos şi mulţumindu-i pentru activitatea parlamentară desvoltată, şi asigurându-l de neclintita dragoste şi încredere a alegătorilor, prezentă iar adunarea primeşte următoarea moţiune:

»Alegătorii din cercul Ighiului, ascultând darea de seamă a deputatului lor Dr. Alesandru Vaida-Voevod, îi mulţămesc, dând espresiune neclintitei lor încrederi atât deputatului lor, cât şi colegilor săi din clubul parlamentar naţionalist, pentru lupta plină de abnegaţiune ce au purtat'o în parlament între celea mai grele împrejurări. Fac apel atât la deputatul cercului, cât şi la ceilalţi deputaţi naţionalişti să continue fără preget lupta pentru drepturile naţionalităţilor şi ale poporului lipsit de »drepturi politice din Ungaria«.

După aceasta a urcat tribuna deputatul Vinţului-de-jos *Dr. Iuliu Maniu*, vorbind pe larg asupra situaţiei politice şi trecând apoi asupra proectului despre sufragiul universal. Asemenea vorbirii d-lui Vajda, a fost o vorbire clasică şi aceasta, care ne evoca în minte pe un alt apostol al redeşteptării noastre, pe Bărnuţiu, a cărui nepot este actualul deputat Maniu. Asemenea aceluia atunci, a luminat şi acesta acum pe cei de faţă asupra drepturilor, ce omul le are şi ca om şi ca cetăţean. Arată, care este intenţiunea guvernului cu privire la aceasta lege şi care va fi ţinuta intransigentă a deputaţilor naţionalişti. Aplause nesfârşite au urmat vorbirii clasice a d-lui Maniu. Ii răspunde preotul Ios. *Şerban*, care presintă şi următoarea *moţiune*:

»Poporul prezent în adunarea ţinută în Mureş-Sântimbru la 16 August 1908, dă din nou espresie dorinţei şi aşteptării sale, ca votul universal să fie cât mai urgent înarticulat în lege şi că aceea lege să asigure tuturor cetăţenilor drept de vot egal, fără restrângeri, eserciat în secret. Introducerea votului universal în formă nefalsificată şi arondarea justă şi proporţională a cercurilor electorale le pretinde principiul egalităţii cetăţenilor, care de va fi ştirbit, temelia statului întreg va fi slăbită.

»Adunarea decide înaintarea unei adrese în acest sens către casa deputaţilor. Cu compunerea acelei adrese încrede biroul, cu prezentarea pe deputatul cercului electoral«

Intre manifestările călduroase de simpatie şi dragoste a publicului de peste 1500 persoane, preşedintele închide adunarea.

D-nii deputaţi cu o mare parte a inteligenţei presente au mers apoi la ospitala casă a parochului locului, care i-a găzduit cu inima veselă până la vremea când deputaţii însoţiţi de mult public au plecat cu trenul de seara.

Impresiile frumoase ale acestei adunări vor rămânea mult timp neşterse în inimile noastre.

Trăiască Dr. Al. Vaida-Voevod!

Coresp.

Desfiinţarea societăţii de pompieri din Blaj. Despre revoltătoarea nedreptate săvârşită de autorităţi asupra societăţii pompierilor din Blaj, »Unirea« aduce următoarele amănunte:

Volnicia cea mai nouă, de care avem parte, e suspendarea reuniunii pompierilor noştri şi sechestrarea averei şi a actelor ei. In 8 a l. c. s'a predat d-lui Dr. Daniil Szabó, comandantul reuniunii pompierilor voluntari, un ordin, prin care e provocat să predea toată averea reuniunii pompierilor, protopretorelui din loc, care e încredinţat cu primirea şi conducerea comandei precum şi cu purtarea procesului de disciplină intentat contra comandei. D-nul Dr. Daniil Szabó, comandantul pompierilor, nu a voit să se supună acestui ordin şi atunci primpretorele a întrebat pe vice-comite, cum să procedeze mai departe. — Ordinul a fost, ca toată averea reuniunii dimpreună cu actele şi flamura, — să se ia cu forţa, ceeace s'a şi întâmplat în 11 a l. c. Răpirea aceasta a dreptului de asociare fără a se intenta mai întâiu proces şi fără sentinţă se întâmplă numai în ţările cele mai înapoiate şi în Ungaria, care totuşi se numeşte ţară constituţională şi de drept.

In 12 a fost reuniunea meseriaşilor »valachi« somată să-şi înainteze statutele protopreturei. — Provocarea aceasta a dovedit, că primpretorele nostru n'are nici simţ de respect faţă de populaţiunea, în mijlocul căruia locuieşte, şi nici ideie, că azi un statut, în care figurează cuvântul de »român«, — fie poreclit chiar şi »valah« — nu se mai aprobă.

Aceste atentate contra celor mai elementare drepturi cetăţeneşti ne conving şi mai mult, că era nouă kossuthistă nu numai continuă, ci potenţează sistemul de persecuţie a cărui ţintă este cutropirea a tot ce nu e ungur.»

Guvernul austro-ungar şi noul regim turcesc. Miercuri dimineaţa a avut loc sub presidenţia ministrului de externe, baronul d'Aerenthal, un conziliu de miniştri comun, la care au luat parte cei doi minştrii preşedinţi. S'a discutat despre budgetul comun; apoi ministrul d'Aerenthal a înştiinţat pe colegii săi despre afacerile din politica externă, mai cu seamă despre ultimele evenimente din Turcia şi reacţiunea lor în ce priveşte politica europeană. Ziarele vieneze sunt informate, că răspunsul dat de baronul d'Aerenthal notei ruseşti, privitoare la afacerile macedonene, spune că guvernul imperial vede cu satisfacţie hotărârea cabinetului rusesc de a amâna planul de reforme şi că împărtăşeşte pe deplin motivele, care au dictat această rezoluţie exprimată în nota rusească. Guvernul austro-ungar, încercând de acord cu Rusia să întroducă reforme în administraţiunea celor trei vilaiete, era călăuzit de o dorinţă cu totul paşnică şi conservatoare, fiindcă reformele proiectate aveau ca ţintă protecţia populaţiunilor din Macedonia şi interesul imperiului otoman. Mişcarea politică recentă din Turcia caută să facă acelaşi lucru. Putem să fim satisfăcuţi, a zis baronul d'Aerenthal, dacă acest nou regim va da aceleaşi roade pentru toţi supuşii turci fără nici o distincţiune de credinţă şi de naţionalitate.

Tratatul dintre Serbia şi Austro-Ungaria. Din Belgrad se anunţă, că Skupştina a adoptat definitiv tratatul de comerţ cu Austro-Ungaria.

Turcii vor să-şi reia Bosnia şi Herţegovina. Din Paris se anunţă, că partidul tinerilor turci să o aibă o mare majoritate în parlamentul turcesc. Tinerii turci au intenţiunea, ca imediat după deschiderea parlamentului, să vină cu o propunere pentru scoaterea Bosniei şi Herţegovinei de sub administraţia austriacă şi trecerea acestor provincii din nou sub administraţia turcească. Guvernul va fi apoi însărcinat să înceapă tratativele în acest senz.

Alcoholul şi sistemul nervos.

De Dr. Ioan Popp, c. şi r. medic-colonel în retragere în Sibiiu.

II.

„Cugetaţi-vă DV“, aşa scrie profesorul Gaule din Zürich, „organismul omului ca o fabrică mare, în care în cămeri nenumărate lucră fiinţe sârguincioase, cari pregătesc o ţesătură fină, atunci Alcoholul samănă cu un flăcău brutal, care, dacă a întrat odată în lăuntru, luând cheile la toate uşile, aleargă prin odăi dela o cămară la cealaltă, aci stînge lampa, acolo dărîmă uneltele, mai înainte de toate conturbă pretutindenea lucrarea, fireşte că flăcăul mai pe urmă va fi învins şi aruncat afară, dar el promite că mâne va veni iară şi va repetà ce a făcut astăzi. Credeţi DV., că ţesătura în fabrica aceasta se va sfîrşi bine?“

„*Dar ţesătura, care se lucră în această fabrică este trupul nostru propriu şi a urmaşilor noştri.*“

Partea cea mai fină a acestei ţesături este sistemul nervos şi în fruntea acestuia: creerii, respective coaja creerilor, acel organ, care are a împlini cea mai înaltă lucrare spirituală. Deci aceasta reagează mai iute şi mai acurat, precum fiecare poate observa la sine însuşi prin schimbarea stărei sale după consumarea alcoholului.

„Această lucrare îndemnătoare şi întăritoare a „Alcoholului,“ zice renumitul medic de nervi Hoppe, „care pare a face pe om mai vesel şi vioiu, fără griji, mai simpatic şi mai isteţ, aceasta chiar le-au ajutat beuturilor spirituoase la calea triumfală peste tot pământul, vezi bine mai vine a se considerà şi puterea lor narcotică (ameţitoare), care urmează după prima iritare şi de mulţi chiar e dorită şi căutată pentru ale amorţi momentan indispoziţiunile, grijile şi mustrările de conştinţă.“ Aceasta din urmă e în adevăr fapt, dar preţul, care se plăteşte pentru o aşa scurtă uitare de supărări şi grije, e de tot prea mare. Cum stă însă cu îndemnarea alcoholului la lucru, cum cred unii, putem vedea din cercetările acurat făcute în asta privinţă şi adecă:

S'a constatat că culegătorii tipografi deja după consumarea de 2

„Băştinaşul român“

Legendă istorică, dedicată la a 70-ea aniversare „Gazetei jubilare“, venerabilului ei director şi — iubiţilor ei cetitori —

I. Ispita lui...

Din Cartea ce e scrisa cu spada pe altar; „*Cartea vieţii noastre*“ de mărgăritar.

1. Sosit-a bătrânul de-o cârje răzimat
In ţeara lui, pe care cu lacrimi a udat,
Cu lacrimi şi cu sânge i-a adăpat ogorul —
De-un veac întreg aicea el nu şi-a pus piciorul.
Şi acum la reînturnare el doria să-şi vadă
Visul fericirei şi ţara lu scăpată.
Neamul său şi fii, nepoate şi fecioare
Şi luncile şi codrii cu stânci şi cu izvoare
S'audă graiul dulce al limbei strămoşeşti,
Jertfind preoţi la altare tăriilor cereşti.
Pe lunci, pe dealuri, codrii, doina legănată,
De glas duios de fluer acompaniată —
Această 'nsufleţire îl întinereşte'n cale,

2. Căci repede coboară peste munţi în vale,
Ingenunchiând pe iarbă sărută pământul,
Prin pletele-i albe se desmeardă vântul.
Zefirul răpeşte murmur de izvoară,
Bătrânul priveşte spre a lui căscioară.
Şi de sub sprâncene peste barba-i albă
Mărgele argintie i-se 'nşiră 'n iarbă. —
Stă — mai odihneşte — doru'l împresoară
Iinima-i se bate în piept pe subsoară.
Apoi să opreşte'n zare să privească —
Căutând cu ochi satul vatra strămoşească.
Vede prin seninul cerului albastru
Plugul tăind brazde, curgând sămănatu —
In lungi fâlii să'ntoarce bătrânul ogor,

3. Cântă filomela cu farmec şi dor —
Cum curge izvorul cristalin din munte
Spălând cu-alui lacrimi stâncile cărunte.
Cum cresc floricele prin codrii şi lunci —
Cântând păsărele cu glasuri prea dulci —
Cum razele de soare a ceriului senin
Sărută Cu drag munţii şi florile de crin...
— »Toate acestea, Doamne, că-aşa ni-le-ai păstrat
»O fie al Tău nume'n veci binecovântat.
»*Dar unde este doina limbei mamei mele*?
»*Unde-i al său cântec duios şi de jele*?
»*Unde e »cuvântul«, rostit în graiu sonor*
»*Unde-mi este* limba »*Puternic ziditor*«?!!..
Drept răspuns pribeagul, la tristul său gând,

4. De aproape aude cârd de lupi urlând;
Dela apus nori negrii cu trăznete învrâstaţi
Saruncă preste ceriul înalţilor carpaţi...
Şi tremură bătrânul slăbit de robie
Priveşte aprig ceriul, tot roşiu de mânie,
Şi mult el să gândeşte: cum de să schimbă toate,
Seninul în furtună şi viaţa în moarte...
Soarele îl ascunde după sine norul
Şi la drum porneşte, pribeag călătorul.
Fulgeră trăzneşte, munţii clocotesc
Stâncile bizare de pe vârf pornesc,
Turnând cu un ropot cum ceriul trăzneşte,
Stâncă după stâncă se rostogoleşte...
Brazii cad deavalma printre stânci în vale,

5. Sta în loc bătrânu 'mpedecat în cale —
»Dear fi pământul rupt în bucăţele
»Eu tot îmi voi ajunge hotarul ţării mele
»Voi ajunge satul, vatra strămoşiască
»Voi săruta pragul, crucea creştinească,
»Voi desmerda pruncii pe genunchii mei
»Le-oi povesti bazme cu feţii frumoşi şi zmei. —
»Şi la întreg neamul multe voi mai spune
»Ce să 'ntâmplă astăzi prin întreagă lume« —
Şi iar să opinteşte şi încet străbate,
Peste adâncimi negre peste stânci înalte,
Nu este putere, care să-l oprească
Ca să nu-şi ajungă vatra părintească —
De moarte nu se teme, a 'nvins-o 'n lunga cale,

6. Prin fermecul de versuri în limba mamei sale.

II. Destinut lui

Scrie spada scrie
Cu slove de foc vii
Pe-altarul din munte
Intre patru făclii. —
„Băst. Rom.“

Cu lacrimi spală paşii de cârje răzimat
Umblând prin biata-i ţară dea lungul şi în lat.
Ziua-noaptea aleargă, ca să-şi afle satul
De unde el plecase ostaş la împăratul.
Şi unde şi lăsase prunci soţi şi moşie
Fraţi surori, părinţii cu pletele argintie.
Pe dulcea lui mamă, ce-a plâns la a lui plecare,
Şi-a dat atâtia slujbe pentru reînturnare.
Străină-i părea ţara şi satul şi oraşul —
Părea că aici şi roata şi-a perdut ogaşul.
Străin tăcut apare 'naintea lui poporul
Şi ruginit şi plugul şi părăsit ogorul. —
Pe străzi pe drumul ţării, nu-i carul tras de boi.
7. Şi nici în sat ferariul nu mai suflă-n foi,
Ciocanul său nu sună de pe nicovală
Şi nici copii nu umblă ca pe atunci la şcoală.
Iar când să înserează şi soare a scăpătat
Turme cu talange nu mai vin spre sat —
Nici în rând la pluguri câte patru boi
Nici ciobani cu hora în fluer şi cimpoi —
Nu vin săcerătorii cu spicele de grâu,

decilitre de vin lucră mai încet și fac mai multe greșeli, ca atunci când nu beau nimica, — proprietarii de tipografii susțin, că Lunea se fac mai multe greșeli că în alte zile, ce numai petrecerilor cu alcohol de Dumineca se atribue. Și aci e vorba numai de cantități foarte moderate, pentrucă dacă ar fi fost cineva și numai ușior chefuit, urmările și a doua zi se pot constată.

Dar să vedem urmările unei beții grele! Acestea ne înfățoșază firește în mic și numai pe un timp foarte scurt *chipul uneia dintre cele mai grele înbolnăviri de minte (nebunie:).*

La început dispoziţiune bună, veselă, vorbăria multă, lăudare de sine, gălăgiă, mai târziu fapte neprecugetate, de multe ori brutale și fără rușine, vorbire bâlbâitoare, mers împletecit, tot simptoame, ce le vedem prea de multe ori la oamenii beți — *semne pregnante a unei din cele mai grele boale de creeri, a așia numitei: paralysă progresivă.*

Dar pre când aceasta din urmă duce absolut la moarte, — cel beat cade într'un somn greu și lung, — Alcoholul se eliminează, simptoamele de înveninare dispar și el își recâștigă starea normală de mai înainte. Adecă și-o recâștigă dacă a avut'o mai înainte! Dar aceasta nu se întâmplă totdeauna, mai cu seamă la aceia nu, cari se înbată foarte de multe ori, precum și la aceia, cari deși nu se îmbată niciodată sau numai arareori, dar stau *mereu* sub influința unor cantități mai mari sau mai mici de alcohol (*adecă la beţivi*).

Oamenii aceștia nu au niciodată o stare normală, pentrucă la ei se desvoaltă o boală grea, pre care noi o numim Alcoholismul chronic adecă o stare de înveninare stabilă cu alcohol. Chipul acestei stări vă este sigur tuturor cunoscut. Pentrucă cine nu cunoaște acele ființe demne de compătimit, cari, dacă nu vor fi sprijiniți și nu vor fi conduși pe o cale mai bună, cad tot mai adânc până la cea mai din jos treaptă a demoralisărei trupești și sufletești și după suferințe grele sau se vor prăpădi ca vai de ei, sau își vor afla moartea în vreo casă de nebuni sau se vor sinucide.

Firește aceasta nu se întâmplă de azi pe mâne, — decăderea merge tare pe încetul. Bețivul, care niciodată nu e treaz și deja de dimineață infectează aerul cu răsuflarea lui grețoasă, care umblă leneș dintr'o crîșmă întralta, lărmuind, cântând și sberând, nu era totdeuna un om așa miserabil, de cătră care cu greață trebue să ne întoarcem; erà un timp, când el era poate un om tare harnic, moral și plăcut, de a cărui voce veselă se bucurau și amicii lui, în societate erà un oaspe bine văzut, căruia nime nu-i lua în nume de rău, dacă câte odată la anumite ocasiuni poate bea un păhar de vin mai mult decât avea lipsă, pentrucă un chef ușor îl făcea pe dânsul, care de altmintrea nu strică nici o petrecere, cu atât mai plăcut și contribuia mult la buna disposițiune a societății. Dar ocasiunile anumite se înmulțiau în mod bătător la ochi, mai târziu însă nu mai era lipsă de acestea, el bea *cu și fără causă.* Și el se putea lăuda că face în măestria beutului așa mari progrese încât poate bea fără a se înbăta cantități așa mari, pe cari mai înainte nu le putea suportà.

Sermanul, el nu presimte, că în îndatinarea aceasta cu alcoholul zace simptomul prim al alcoholismului chronic. Firește el trebue ca să-și stimpere setea și ca să aibă plăcerea de mai înainte să bea tot mai mari cantități, așa sá desvoaltă al doilea semn a alcoholismului chronic.

Acuma bețivul s'a prescris dracului, care îl duce tot mai iute pe povîrniș la vale, fără ca dânsul să bage de seamă cât de puțin.

Dânsul nu bagă de seamă, dar observă superiorii lui, că el lucră mai puțin, e indolent, nepăsător, nebăgător de seamă, el nu simte, dar simte familia lui, că el a devenit tot mai nemilos, nu se îngrijește de nevastă și copii, îi agrăește în mod aspru și dur, se ceartă și strigă mereu cu dânșii, el nu bagă de seamă, dar bagă amicii lui, că el devine spiritualmente tot mai tâmpit și nu se interesează de nimic, pricepe cu greu, devine prostolan și uituc. Toate acestea schimbări le simte împrejurimea, dar dânsul nu le bagă deloc în seamă.

Acuma se arată alte sinptoame, el sufere de insomnie n'are poftă de mâncare, se plânge de dureri de cap, amețeli, că-i bate inima, de ziuit în urechi, etc. are dureri repentine în picioare, simte ca și cum ar umbla un furnicar prin ele îi tremură mânile, mersul e nesigur, pentrucă are simțirea, ca și cum ar umbla pe gumi. Acestea încomodări îl silesc a consulta un medic și al rugà pentru sfat și ajutor. Medicul îl lămurește despre starea lui esplicându-i că boala e causată prin Alcohol și că o *însănătoșare* numai atunci va urma, dacă se va reținea *absolut de tot* de beuturi spirituoase și totodată 'i descrie urmările triste, dacă va continua viața de până acuma.

Spăriat ascultă morbosul învățăturile medicului și sub impresiunea acestora *se hotărește de a abzice pentru totdeauna alcoholului.* Cu promisiuni și jurăminte confirmă și față de nevastă-sa hotărîrea lui luată, dar de regulă e deajuns cea mai dintâiu și mai bună ocasiune ași călca voința slabă și toate propusurile laudabile, peste scurt timp șade iarăși în crâșmă și toate jurămintele sunt uitate.

Intr'o zi după o înbolnăvire de câteva zile devine omul meu neliniștit, își sterge mereu limba și trupul face cu mânile mișcări caracteristice ca și cum ar prinde muște sau ar trage fire din aer, aleargă prin casă, cași cum ar goni ceva, îl vezi făcând mișcări de apărare și lovind sălbatec încoace și încolo, ca și cum s'ar apara în contra unui inimic îl auzi vorbind fără rost, ca și cum și-ar petrece și s'ar certa cu cineva. Dacă îl interpelez despre această purtare abnormală, răspunde că umblă gângănii (vermi) pe limbă și pe piele și că aerul e plin de paenjeni și muște, icoanele de pe păreți se mișcă, șoareci, cloțani, broaște aleargă prin casă, figuri negre uriașe năvălesc asupra lui, animale sălbatice îl atacă și așa mai departe. Sub influința acestor visuri teribile. neliniștea lui crește, el începe a să infuria, — *a isbucnit nebunia bețivilor (Delirium tremens) și bolnavul trebue transportat în casa nebunilor.*

In decurs favorabil deliriul în câteva zile sau în 2—3 săptămâni trece și bolnavul poate în scurt să părăsască spitalul sau sanatoriul.

Oare recidiva-va boala iară? Aceasta depinde dela înprejurări. Dacă pațientul se va abstinea de tot, — atunci e speranță, că va fi scutit de o nouă înbolnăvire, probabil poate să urmeze iară o restabilire a sistemului său nervos; — dacă însă va bea mai departe, atunci sunt recidive verosimile și o înrăutățire a morbului e mai mult ca sigură.

In decursul mai departe al morbului poate însă să se întâmple, că pe basa alcoholismului chronic, care în urmă în cele mai multe casuri e curabil, *să se nască o nebunie încurabil'.*

După durată mai lungă a beției judecata lui rămâne mai slabă, să și poate observà, că bețivii zic mereu, că sunt foarte moderați și că sunt cei mai buni părinți de familie, că ei sunt de o bunătate aleasă, își atribue, deși decad mereu, — tot felul de calități escelente, tăriă trupească și caracter tare. Intreagă vină o aruncă asupra împrejurărilor esterne, asupra nevestei și familiei.

Pe basa aceasta se poate desvolta un sistem persistent de năluciri, de regulă cu simptoamele caracteristice a maniei de presecuțiune (prigonire). Aceștia din urmă își au causa lor naturală în aceea, că nevasta respinge cu greață îndrăgostirea bărbatului beat, din antipatia ei el crede, că se ține cu altul, el află că copii lui samănă cu rivalii lui închipuiți. Neîncrederea față cu nevasta lui crește mereu, purtarea lui devine tot mai brutală și de multe ori s'a întâmplat, că un astfel de morbos sub influința de atari năluciri de jaluziă și-a omorît soția și copii.

In alte casuri iarăși vedem cum la bețivi se desvoltă *epilepsie,* unul din cele mai teribilie aspecte ce se pot oferi omului și care prin turburările minții, ce o însoțesc, poate duce la cele mai crâncene nenorociri.

Nu mai puțin periculoasă este și stupiditatea, care multeori încheie acest morb, dacă nu cumva Arterio sclerosa, asemenea prin alcohol desvoltată, prin *lovirea de gută* i-a tăiat repentin firul vieții, bețivului — spre norocirea lui și-a familiei sale.

Dar cine știe, că întâmplatus'a moartea bețivului așa de timpuriu că să nu lase nespusă nefericire în urma lui? Pentrucă abstrăgând dela ruina morală și materială, în care își lasă bețivul familia sa, copii, cari datoresc unui astfel de tată viața lor, nu moștenesc dela dînsul altceva, decât miserie corporală și spirituală.

Un medic de copii din Berna — Dr. Demme a ținut în observare timp de 12 ani 10 familii de bețivi și 10 familii moderați (puțin beutori) și a ajuns la următoarele resultate: Acelea 10 familii de bețivi au avut 57 copii, cele 10 familii de moderați 61 copii — *din aceşti 61, — au fost 50 (82%) trupeşte și sufletește normali, pe când din cei 57 copii ai bețivilor au fost numai 10 (17½%) normali, ceialalți parte au murit în zilele prime de slăbiciune sau de sgârci, parte au fosl idioți, stârpituri, schilozi sau epileptici.*

Din acestea descrieri *adevărate* DV. puteți vedea și constata ce pustiiri înfricoșate face alcoholul cu favoriții lui și cu urmașii acelora, din care causă cu drept se numește *„Demonul omenimei.“*

Dar nu voiesc a vă desfășura mai departe seria acestor chipuri înspăimântătoare, — din cari V'am produs câteva, eu cred că și cu acestea puține aveți încă prea mult, — și sunt de ajuns, *ca să ne convingem că în vin nu totdeuna zace adevărul, după cum zice latinul, — ci mai de multe-ori într'ânsul zace minciuna și stricăciunea.*

Sibiu în Mai 1908.

Nici zânele de fete cu secera la brâu,
Cu florile în cosițe, la gât cu de mărgele
Cu ochii lor ca mura cu buze ruminele —
Munți, dealuri nu răsună la al doinei dulce vers,
Pustiu pare și doliu pe munte și prin șes
Bătrânii nu sa'dună la mijlocul de sat,
8. Ca să țină sfaturi, după adăpat —
De atâta vreme, umblă pribegind,
Pe ai săi și ale sale cu jale căutând...
Și n'auzit vrodată nici clopotul să tragă
Și na văzut la slujbă creștinu ca să meargă.
Ci unde și unde stau tinerii grămadă
In port străin și veșted s'apucă iar de sfadă.
Iar prin ogrăzi nu-s vite și vacile cu lapte,
Ci case vechi, dărâmături culcându-se pe spate —
Și-n grădini, ce-odată cu pomii roditori,
Cu strugurii de vie cu stratele de flori,
Păriau niște ghirande, ca rupte de prin Rai.
Azi spini și polomidă, urzici și hrean și scai.
Par' că vântul morții pe aicea a suflat,
9. Așa întreaga viață de atuncea sa schimbat
Intreabă ici colo de un sat el oarecare,
Dar cine să-l cunoască, căci *»alt nume acum are«,*
Cine să-l priceapă pe el când vorbește,
Când dorul și amarul cu foc le povestește,
Făcând semne cu mâna cu ochii și cu gura,
Căci ei încep a râde și a se da de-a dura...
Străini *la port* și *limbă* și nu pot ca să iasă
Nepoții mamei Rome a lumii împărătească.
Graiul lor bătrânul nu-l pot ci înțelege
Străini la port și limbă, străini erau de lege
— *»Părinte Preaputernic, a lumei ziditor,*
»De ce dai asuprire în popor peste popor,
»Ori dacă i pui în contra, de ce le iai iubirea

10. »Nădejdea și Credința în toată mântuirea
»Și dacă toate acestea le iai barem le lasă
»Graiul lor de mamă, limba lor duioasă.
»Căci iată pământul e iad fără de dânsa
»Blăstăm este viața, ispita e întrânsa« —
Așa strigă bătrânul, plângând înduioșat
Țintit cu ochii-n lacrimi spre ceriul înstelat,
Prin noaptea liniștită pornește încet grăbind
Cu cârja lui pe cale 'nainte pribegind
Și mulți ani el pribeagul prin țară a umblat,
Căutând neamuri și prieteni și pe acel sat...
Dar nau găsit sărmanul *nici limbă nici port,*
Ci stârvul cel gigantic al neamului său mort!
Și atunci în codrul mare a rătăcit pe munte,

11. Vorbind în limba »mamei« cu stâncile cărunte,
Cu brazii și cu fagii, cu goruni și stejari
Și-i răspundeau în echo toți codrii seculari
Și od'ăt adânc răsună un cântec frumos
In glasul unui clopot de pe-acel munte-n jos,
Bătrânul să-n vioară, privește în jur de sine
Și vede-o mănăstire 'ntre stâncile bătrâne
O veche zidire cu șapte turnuri mari,
Uitată, de lume din seculei-seculari, —
Cu porți de fer înalte cu stâlpi până la nori
La apus cu o eșire, cu altariul cătră zori,
Și-o cruce mare d'aur pe cel mai înalt turn
De zmiernă și tămâie cuprinsă-n nori de fum —
Ingenunchie bătrânul, și cântă mai duios

12. Și cântul său prin echo e legănat frumos,
Cântă brazii, fagii și stâncile bătrâne
Par' că mii de glasuri înalță rugăciune,
Iar poarta să deschide în fulgere de foc
In brațe moi bătrânul cuprins este de loc,
Și dus ca o fantasmă, purtat pe la altare
Și în urechi îi sună o binecuvântare.
Să uită în jur să vadă, cine l'a îmbrățișat
— Și binecuvântarea, cine i-o a dat?
Dar mănăstirea vechie nu avea vieți,
Ci crucea și altariul și mucezii păreți —
Și umblă și să 'nchină și caută și vorbește
Și din altar în rază un duh i-se ivește:
— »Privește sus acolo sub turnul cel înalt

13. »Căci ceea ce cauți, tu acolo e 'ngropat
»Sub vrav de cărți 'nalte și până-'n boltitură
»Acolo-ți zace *limba și a neamului scriptură.*
»Sá vezi moaștele sfinte atât de scumpe ție,
„Să trăești ai lipsă până'n vecinicie.
»Aceste vravuri de cărți să le cetești
»Și una după alta în zid să le tocmești,
»Căci fiecare carte, după ce-ai cetit,
»Indată se preface în piatră de granit.
»Căci fiecare carte e viața vrunu-i neam
»Care-au trăit în veacuri din timpul lui Adam
»Și din acestea toate poruncă-ți aduc ție
»Să scrii câte-on șir de sfântă prorocie,
»Și păn' atunci *Române* tu nu vei gusta moarte,
14. »Pănă nu vei scrie *din cărțile din toate*
»Ca neamurile lumei, câte sunt — și fură..
»Toate la olaltă, să aibă *o Scriptură!*
»O scriptură scrisă cu litere de sânge
»Cu pară de foc vecinic, ce nu se poate stinge«,
»Așà *Destinu'n* rară i-a zis dela altar
»Și într'un nor albastru el dispărut-a iar,
— — — — — — — — — — — — —
Bătrânul se sufulcă, ștergându-se pe frunte
Legânat pășește spre-a vravurilor munte.
Le i-a apoi de-un capăt și mi-le răsfoiește
Și-'n dulcea mamei limbă din ele că cetește,
Cetește ziua noaptea și anii trec în veacuri
Abia un rând să gată și sunt iar alte vravuri
Și alte cărți și alți ani și alt zid de piatră
15. Și pustnicul pribeagul nu moare nici odată.
Porunca e ca dânsul și alte cărți se scrie
Cu slove de jăratic peste o neagră glie.
Scriptura întregei lume și cu a ei popoară
Poruncă prorocită în limba lui sonoară.

(Va urma.)

Monografia Sălagiului.

Dela serbările din Şimleu ale „Asociaţiunei“.

Autorii, d-nii Dr. D. *Stoica* şi I. P. *Lazar*, îi zic numai »*schiţa* monografică a Sălăgiului«, dar aşa cum sunt numite la noi monografii, multe istorii de comune, se poate numi în dragă voe monografie, şi aceasta. Dealtfel, în prefaţă, înşişi autorii stărue să spună, că le-a fost în putere să dea mai mult numai »starea *actuală* economică şi etnografică« decât trecutul »Silvaniei«. Cu toate astea, ei ne dau şi un preţios tablou *cultural*! Mizerii culturale şi încordate nizuinţi de emancipare.

Din volumul de 323 pagini, format mare, cu o hartă la sfârşit şi cu multişoare ilustraţii, — fotografii luate mai la întâmplare, nu după un sistem oarecare — aflăm aproape tot ce ne poate interesa asupra Sălajului. Cu deosebire preţioase sunt cele 125 pagini *despre comune*, deosebit despre fiecare, dându-se, în vederea noului sufraj, câţi dintre săteni ştiu scrie şi ceti ungureşte şi câte voturi româneşti sunt după cenzul de acum. După acele date, *noul sufraj*, în schipul contemplat de Andrassy, *n'ar aduce mari schimbări pentru Sălăjeni*!!

Iată cuprinsul schiţei monografice după capitole.

1. *Trecutul Silvaniei.* A fost un însemnat punct strategic, în Dacia La venirea Ungurilor a fost stăpânit de ducele Menumorut. Bătălia dela *Goruslău* între Mihai Viteazul şi Bathory, terminată cu înfrângerea acestuia!!! Timpurile absolutismului. — Au rămas însă mişcările ţărăneşti de înaintea lui Doja.

2. *Biserica.* Asprele certe între fraţi, de pe timpul unirei, scrise fără părtinire, de părintele Fraţian Flonta. Este descrisă şi situaţia de-acum.

3. *Şcoala.* Binefacerile absolutismului. Preparandia dela Zelau, înfiinţată în virtutea legii de naţionalitate, însă lăsată prăpădirii, cu învingerea curentului şovinist. O ciudăţenie: sunt acum între altele 163 şcoale gr. cat., având 2 limba de propunere maghiară, *iar 14 limba de propunere maghiară-română*!! Invăţătorii la aceste şcoale sunt *53 necalificaţi*!! Intre »cauzele tristei stări a învăţământului poporal« e amintit în rândul întâi »absolutismul clerical« ce roade la inima diecezei de Gherla. — Sunt şi două şcoli slovace.

4. *Date etnografice.* Obiceiurile ca şi în alte părţi. Portul însă de tot stricat. Ales al bărbaţilor, în unele părţi e tocmai unguresc! Găseşti ades tipul unguresc şi în feţe, iarăşi mai ales la bărbaţi. Inspre părţile muntoase abia vezi haine şi feţe mai româneşti. Interesant, că şi pe portul înstrăinat, cusuturile sunt totuşi motive româneşti. — Se mai găsesc modele de graiu românesc pocit, ca de pildă: »Sembe cu varosbaza se face un epileti mare!!«

5. *Bărbaţi distinşi.* In număr destul de frumos. (Găsiţi înşirarea lor mai târziu). Episcopii Grigore Maior, Ion Alexi şi I. Dărăbant, nemuritorul Bărnuţiu şi alţii. cari şi-au făcut merite prin fundaţii, prin o activitate zeloasă şi cine mai ştie prin ce. Foarte mulţi între ei, au ocupat posturi însemnate în viaţa de stat, în administraţie sau justiţie!! Nu pot înţelege, cum unul dintre »tinerii distinşi« ce-i are *acum* Sălajul, spune totuşi când nu mai poate: »ah, ce, chestie naţională; cu 10 posturi de solgăbirău, şi alte zece la tabelă, o rezolvi pentru totdeauna!« In capitolul acesta este publicată o frumoasă poezie, scrisă, »în legea tradiţiei«, de episcopul Maior.

6. *Instituţii culturale şi financiare.* Vre-o 13 pagini. Bănci 4.

7. *Şimleul şi comunele.* Cel mai preţios capitol. Numai două sate au fost nobilitare: Bădăcinul şi mai unul.

8. *Adaos şi tabele statistice* Aceste din urmă, arătând poporaţia după religie (fiecare comună separat). biserici de lemn şi de piatră, afacerile şcolare, ştiutorii de carte, alegătorii, meserieşii, grânarele bisericeşti (7 în tot Sălajul), societăţile de consum (4), corurile (numai 3!!), numărul proprietarilor şi al jugărelor, îndeletnicirile mai rare — ar fi şi mai de valoare, dacă nu ar fi fost luate din conscripţia oficială, ci s'ar fi făcut anume pentru ocazia asta, prin preoţii şi învăţătorii români!! Cu ideia asta, ne-am mai putea chiar ocupa.

E vrednică de toată lauda monografia aşteptată cu atâta neîncredere.

E vrednică mai vârtos pentru îndrăzneala, cu care e scrisă, nelăsând ascunse nici mizeriile, cari bântue aşa de urât viaţa românească: înstrăinarea de ţăran, bani bisericeşti şi şcolari mâncaţi, aşezăminte prăpădite pentru roaua administraţie etc.

Oricum s'a făcut, — ca toate lucrurile româneşti mici şi mari!! — numai în ultimul moment, schiţa monografică, în ce priveşte prezentul, e mai mult decât o schiţă. Singurul ei păcat este preţul ei de 4 cor. Pentru a fi răspândită în cercuri cât mai largi, astfel de lucrări trebue scoase în editură cât se poate de ieftină.

Expoziţia etnografică.

Numai câteva cuvinte despre ea.

Am observat două lucruri, ce n'am observat la expoziţia din anul trecut.

Intâi motive româneşti aplicate pe obiecte de salon. Le sta foarte bine mai ales pe perdele. Tot aşa de drăguţe erau apoi şi tăşcuţele femeeşti, numite *ridicule*, cu ţesătură şi cusătură românească.

Toate obiectele au fost însă prea încărcate peste olaltă.

Al doilea. Pe păreţii aceleiaş sale erau şi portretele distinşilor bărbaţi sălăjeni, în mare parte pictate anume pentru acest prilej, de tânărul profesor de desemn, din Zălau, A. *Petride.* Iată şi după nume fala Sălajului:

Gregoriu Maior, Ioan A. Alexi, Ignatie Darabant, Simeon Bărnuţiu, Gregoriu Filepp, Dr. Ioan Nichita, Vasile Mariucaş, Teodor Szilágyi, Demetriu Suciu, Ioan Gallianu, Teodor Indre, Gregoriu Pop, Dr. Ioan Maniu, Florian Mărcuş şi Alexandru Pop.

— Cu expoziţia asta erau să se facă lucruri de tot minunate. Planul a fost ca să aşeze în sală grupuri de ţărani şi ţărance, din variate ţinuturi ale Sălajului, arătând astfel diferinţele după influinţa mai mare sau mai mică a elementului maghiar. Costumele mai româneşti, ar fi fost să se premieze şi alte lucruri bune, ce, din cauza »pedecilor neprevăzute« au trebuit să rămână toate. Păcat.

S. C. D.

Din comitatul Făgăraşului.

Cu cine îşi face inspectorul şcolar ung. trebşoarele de maghiarizare!

Onorată Redacţiune! Am văzut, că v'aţi ocupat cu circulara inspectorului şcolar din comitatul Făgăraşului, şi aţi prezentat'o ca izvorâtă din sforţările de maghiarizare ale numitului inspector. Da aşa şi este. Insă daţi-mi voe să fac şi eu câteva observări.

Dacă în comitatul Făgăraşului ar fi numai opintirile inspectorului, nu am avea nici un motiv de a ne teme de maghiarizare. Opintirile acelea ar rămânea zadarnice, dacă Românii de aici ar sta cel puţin pe treapta aceia de maturitate politică, pe care stau Românii altor părţi ale Ardealului. Dar cu durere trebue constatat, că ei sunt departe de aceea. Şi nici nu e mirare. Pentru că deşi massa românizmului e mai compactă ca în ori care alt comitat, totuşi — fie-mi iertat a afirma — că lipsesc aproape cu desăvârşire aceia, cari să lucre întru deşteptarea poporului la o viaţă naţională şi după ce l'au deşteptat să-l întărească. Sunt ce-i drept preoţi, notari, învăţători, dar preoţii mare parte sunt bătrâni, nu-i poate mişca nici cel mai puternic vânt; alţii servesc materiei şi de altceva nu vreau să ştie; iar alţii se scuză cu »nu poţi cu oamenii ăştia«, căci nesuccezându-le poate primul pas, au pus puşca jos.

Cu notarii stăm şi mai rău. Scuza lor: »nu pot că sunt oficiant supus«, e cunoscută. Insă când ar rămânea numai la atâta, răul ar fi mai mic. Dar nu ştiu din naivitate, din neprudinţă sau din ce motiv se fac şi ei (*unii*) părtaşi de greşala învăţătorilor, pe care o voiu aminti mai jos.

Invăţătorii. (durere cei mai mulţi) sunt aşa încât crezi, că toată grija lor e îndreptată numai într'acolo, ca să câştige favoarea inspectorului. In desele vizite, ce le fac în scopul acesta inspectorului, venind în atingere cu »patriotismul« se aprind şi ei de acelaş patriotism; focul din ei nu se stinge cu totul nici după ce s'au depărtat, devin din cale afară zeloşi — cum poate nici inspectorul nu s'a aşteptat, — întru împlinirea ordinaţiunilor, *fără a cugeta dacă sunt legale sau nu*, şi dacă pentru el *poate urma ceva rău din neexecutarea lor grabnică sau nu.*

Când comisiunea administrativă a declarat şcolile foste grăniţăreşti ca şcoli cu limba de propunere maghiară, deşi în contra acestui decis se putea înainta recurs, unii învăţători numai decât au impus elevilor, să nu mai salute pe nime cu »bunădimineaţa« sau »bunăziua«, ci cu *„jóreggelt“* sau *„jónapot“*. Nu ştiai să plângi ori să râzi la auzul acestor saluturi. Să plângi pentru soartea tristă ce au ajuns'o şcolile grăniţăreşti, că adecă să fie astfel batjocurite de înşişi învăţătorii lor; sau să râzi de aceiaşi învăţători — temători de suflarea vântului — şi de sforţările bieţilor copilaşi de a zice »jóreggelt« când nu pot zice bine nici »bunădimineaţa«.

După ce decisul a fost nimicit de ministrul, starea aceasta a încetat dar nu pentrucă învăţătorii şi-au retras mandatul dat, — căci doar aceasta ar fi contra regulelor pedagogice, — ci pentrucă capii de sine au schimbat jóreggelt-ul cu »bună dimineaţa«, iar învăţătorii ştiind decisul nu s'au opus.

Insă nu se amână multă vreme, şi primesc dela inspectorul un ordin, în care pe lângă altele aduce (învăţătorilor) la cunoştinţă, că *deşi ministrul a nimicit decisul comisiunei administrative, el totuşi va privi şcolile grăniţereşti ca şcoli cu limbă de propunere maghiară*, ear învăţătorii aplicaţi la ele *să se acomodeze.* Dar până să se acomodeze i-au apucat finea anului. Să vedem la toamnă, când se va începe alt an şcolar, nu cumva se vor umplea ear stradele de jóreggelt-uri? —

Ceva ziar de seamă nu întră în comună. *Notarii nu pot abona, căci îi află pretorele, învăţătorii nu pot, căci îi află inspectorul.* Noroc că plăteşte biserica »Unirea« şi unde sunt neuniţi »Telegraful«, căci altcum nici de existenţa acestora n'am şti, căci preoţii »nu au bani«. Câte un număr din »Gazeta Transilvaniei« (număr de Dumineca) care rătăceşte prin comune, dispare curând, căci abonentul nu-l păstrează. Pe învăţători cu deosebire, — căci ei sunt mai populari — de multe ori îi întreabă lumea că »ce mai spun gazetele?« Dar nu ştieau ce să le răspundă. Ce să facă? *Est modus in rebus.* »Ungaria« lui Moldovan Gergely poate să-l scape din neştiinţă O corespondenţă, câteva cuvinte măgulitoare la adresa redacţiei, şi *iat-o gratuit* nu numai învăţătorilor şi notarilor (cari au făcut la fel cu învăţătorii şi asta e greşală comună de care am anunţat mai sus) ci *la îndemnul acestora şi altor ţăranii* cari din cauza aceasta nu ştiu cum să-şi arete mai bine mulţămirea şi iubirea lor faţă de cei cari le-au adus *gratuit* un ziar quotidian. Aceştia (învăţătorii şi notarii) fireşte, încă sunt mândri de succesul lor. *Ba redacţia e aşa de darnică încât trimete fiecare număr tot* triplu, ca astfel »bunele idei« să nu rămână în cerc restrâns, ci să se lăţească dându-le în dar cei ce în dar primesc fiecare număr triplu.

Şi iată că »Ungaria«, care prin alte locuri e boicotată (eschisă, refuzată) în comitatul Făgăraşului are loc (!!?). Ba primii abonenţi nu se sfiesc a declara, că aşteaptă numai depărtarea din comună a unor tineri, cari îi mai molestează ca să o returneze şi să se abţină dela lăţirea ei, şi o vor aduce-o la câţi numai voiesc să o primească. Şi spun că o fac ştiind că *şi aşa ţăranii nu înţeleg ce se scrie în ea.*

Cum poate fi cineva aşa de naiv să creadă că ţăranul nu pricepe cum ridiculizează toată activitatea deputaţilor naţionalişti şi o ascrie dorinţei de a-şi umplea buzunarele, nu ştiu. Atâta ştiu că picăturile de venin, ce li-se dă de acea foaie cu timpul îi poate înstrăina de conducătorii luptei naţionale, căci »Ungaria« îl îndeamnă mereu să nu între în partidul lor, căci taxa ce va trebui să o plătească ca membru, »o plăteşte numai ca domnii să-şi umple buzunarele«. Efectele ce le poate avea aceasta la Românii din comitatul Făgăraşului, cari şi aşa sunt decăzuţi politiceşte, ceea ce au dovedit-o la alegerile de deputat în două rânduri, ni-le putem închipui. Ele vor fi rodul muncii patriotice a *unor* învăţători şi notari rătăciţi şi fără de conştiinţă.

Dar încă ceva din isprăvile acestora. Işi ţin de datorinţă oficioasă a umplea conspectele, ce vin de la inspectorul spre acest scop, cu numele copiilor, *ai căror părinţi ar dori ca copiii lor să înveţe limba maghiară.* Aceasta o fac *fără să întrebe pe părinţi.* Şi îşi uită de art. leg. 28 e. 907 că dacă într'o şcoală sunt permanent 20% de elevi, a căror părinţi doresc să înveţe limba maghiară, ministrul poate dispune ca pentru ei limba de propunere să fie cea maghiară. Mai trebue comentar?

Stelele şi istoria lumei.*)

(Fine.)

In Dumineca trecută v'am spus, că lumina în o secundă face o cale de aproape 42,000 miluri (300,000 kilometri). Şi că dela feluritele stele trebue să treacă vreme mai multă sau mai puţină până să ajungă lumina dela ele la noi, după cum sunt de departe. De aici apoi vine, că stelele nu le vedem aşa cum sunt acum, când ne uităm la ele, ci aşa cum erau mai înainte, cu atâta vreme, câtă i-a trebuit luminei de la ele să ne ajungă.

Să zicem, că un om oarecare ar avea o vedere atât de ageră în cât fiind el pe steaua, dela care lumina face calea până la noi în 4000 ani, vede pământul aşa cum era pe vremea lui Avram. Şi mişcându-se el dela acea stea spre pământ să credem, că într'un cias s'a oprit la o depărtare de 20 milioane de mile dela pământul nostru, unde ne este aşa de aproape ca soarele. Dacă toate acestea s'ar întâmpla, atunci înaintea ochilor lui întreaga istorie a lumei — din timpurile lui Avram şi până în zilele noastre — s'ar vedea petrecându-se înaintea ochilor lui în vreme de un cias.

*) Vezi numerii de Dumineca 29 şi 30.

Atunci când şi-a început mişcarea a văzut pământul nostru aşa cum era el înainte cu 4000 de ani. La calea jumătate, adecă după un jumătate de cias, a văzut el pământul cum era el înainte cu 2000 de ani, după 3 sferturi de cias cum era el înainte cu o mie de ani şi după vreme de un cias, vede el pământul cum este el azi.

Acum ciasul de vreme să'l împărţim în 4000 de părţi, aşa ca pe fiecare parte să se vină cam o secundă, atunci omul acela în fiecare secundă a văzut, tot ceea ce pe pământ s'a petrecut într'un an. Timpul de un cias a cuprins întreaga istorie a omenimei dela Avram şi până în zilele noastre.

Dar calea aceasta dela acea stea ş până la soare, să zicem că o face nu în vreme de un ceas ci într'o clipită s'au şi în mai puţină vreme.

Atunci tot ceea cea văzut atunci întrun ceas va vedea acum în o clipită...

Abia va clipi din ochi şi istoria de 4000 ani a omenimei întregi va trece toată pe dinaintea lui. Intregul şir de fapte, întâmplări de-ale neamurilor de popoară, cari au fost odată şi azi nu mai sunt... şi ale acelora, cari azi vieţuesc pe acest pământ şi toate întâmplările prin cari am trecut — toate le va vedea desfăşurându-se înaintea ochilor săi în vremea mai scurtă decât e o clipită. Mintea ne stă în loc gândindu-ne la iuţeala, cu care se perândă înaintea ochilor acestui om — icoanele vremilor trecute — Ne apucă groaza!

Dară celui mai înalt Duch toate acestea îi sunt cu putinţă. El deosebeşte şi cea mai mică undă a acestei mări şi înţelege fiecare chip al ei. Vremea nu e decât haina, care învălue întâmplările, cari urmează în şir unele după altele.

Prin anii 80 ai veacului al 18-lea se afla un misionar cu întreaga sa familie în Labrador, pentru ca să răspândească între cei de acolo învăţăturile Mântuitorului. Toate cele de lipsă pentru trai micei colonii trebuiau trimise din Europa şi în fiecare au numai odată pleca o corabie, carea 'i provedea cu toate cele de lipsă pentru nutrirea atât a corpului cât şi a sufletului.

Sosirea acestei corăbii, pe carea ei o aşteptau cu multă nădejde şi cu mult dor, era singura vreme, când primeau ei veşti dela cei din patrie şi 'n todeauna li să aducea gazeta din ţara lor, din vremea de pe un an toată.

Dornici de-a şti cele ce s'au petrecut în ţara lor şi-au făcut o lege, pe carea o ţineau cu sfinţenie, ca în fiecare zi să cetească numai un singur număr, şi adecă numărul din ziua aceea a anului trecut, în care-a se aflau ei după un an. Dela această lege nu s'au abătut în toată vremea ce-au petrecut-o în ţara aceea depărtată.

Când isbucneşte revoluţia franceză şi când vremurile pline de fapte au urmat în şir până la finea veacului, ne putem gândi cu ce încordare aşteptau ei ziua de mâne, când deschideau un nou număr al gazetei lor şi poate carele vestea moartea vrunui neam al lor sau a vreunui prieten bun — căzut pe câmpul de luptă — sau poate le vestea legi nouă, cari răsturnau toată starea lor din patrie. Partea, care pentru ei cuprindea viitorul, era înaintea lor, însă o lege adusă de ei însuşi îi oprea să răsfoiască prin ea, întocmai aşa precum nouă legea firei şi priceperea mărginită a noastră ne opreşte a căuta în viitor.

Numai înaintea lui Dumnezou, care e a toate ştiutor, stau deschise cărţile vremilor trecute, ale celor de azi şi viitoare, al căror cuprins cu o singură privire o cuprinde, aşa că pentru El nu este nici azi, nici eri, nici mâne... înaintea Lui o zi este ca o mie de ani — şi o mie de ani ca o zi. Căci cartea lumei întregi, înaintea

Acestea sunt tot atâtea lucruri triste în comitatul Făgăraşului, cari ajută nizuinţele inspectorului. Faptele acestea pregătesc patul pentru ca, căzând sămânţa maghiarizărei aruncată de inspector, să încolţească.

Dacă ne va succede a depărta stările acestea, n'avem de a ne teme de sforţările inspectorului. Modul cum să se depărteze afle-l cei chemaţi şi îl aplice, căci mie nu-mi stă în putinţă.

T—ş.

STIRILE ZILEI.

— 8 August v.

Sărbătorirea Maj. Sale Monarchului nostru. Aniversarea naşterei Maj. Sale Monarchului, care a împlinit Marţi 78 ani, a fost sărbătorită în întreaga monarhie cu un entuziasm extraordinar. In fiecare oraş şi în provincie, în fiecare sat a fost celebrat un serviciu religios şi s'au făcut manifestaţiuni patriotice. In multe oraşe au fost reviste militare şi inaugurare de instituţiuni umanitare înfiinţate cu prilejul Iubileului imperial.

Toate ziarele din monarhie au relevat această zi prin articole patriotice şi amintind, că toţi cetăţenii din imperiu fără deosebire, privesc cu respect la persoana venerată a Maj. Sale, atât de stimat în lumea întreagă pentru virtuţile şi devotamentul său cătră popor şi pentru pace. Ceremonii religioase au avut loc la Viena şi Budapesta, la care au azistat toţi miniştrii, înalţii funcţionari ai Curţei şi ai statului. Apoi s'au dat prânzuri de gală, după care toasturi au fost rostite în onoarea Maj. Sale. Parada militară la Viena a fost favorizată de un timp splendid. La ceremonia religioasă din Marienbad a azistat regele Angliei şi marele duce de Meklemburg.

Lealitate maghiară. — Specialitate din Cluj. »Friss Ujság« ia în bătaie de joc aniversarea zilei naşterii Majestăţii Sale. Numai miliţia a serbat-o, cum se cade. Dar despre aceasta ziarele din Cluj nici nu pomenesc un cuvânt. Iată ce scrie numitul ziar: »Cu totului tot neobservat, fără nici o emoţiune de sărbătoare, a decurs eri în Cluj ziua naşterii regelui. Numai în biserica din piaţa principală a fost puţin aier de sărbătoare, întru cât la serviciul divin ţinut de plebanul Hirschler József, au fost de faţă cât căpeteniile militare, cât şi cele civile. A rămas şi iluminaţiunea de Marţi seara, şi numai palatul cel de justiţie şi cel de finanţe a fost iluminat cu lumini mari şi cu mai multă loialitate. In sfârşit ca o espresiune mai deplină a supunerii faţă de rege a încotat munca de după amiazi şi numai câţiva diurnişti au lucrat din—uitare. De altfel la casa oraşului au folosit ocaziunea şi din respect faţă de sărbătoare au spălat scândurile şi au curăţit praful«.

Furtuni pustiitoare. Ni se scrie: Un vifor înfricoşat, cum nu s'a pomenit nici odată în părţile acestea, s'a lăsat Duminecă seara, începând dela ceasurile $7^{1}/_{2}$ asupra *comunelor Vurpăr, Cichindeal, Marpod, Nocrich, Alţina, Olimbavul, Săsăuşul şi Şomorlinul (com. Sibiiului) nimicind cu desăvârşire întreagă recolta câmpului.* Porumbul, care promitea o recoltă extraordinar de bogată, ovesele, fânaţele sunt asemenea pământului, pomet şi legume, rupte şi bătucite.. jale şi iar jale. Uraganul s'a slobozit în două răstimpuri, asupra Somortinului de trei ori, cu vânt puternic şi cu *ghiaţă de mărimea pumnului.* Prin comune, pe unde a ajuns, a descoperit case şi şuri, a zdrobit ţiglele de pe coperişe, cauzând pagube negrăite. Pagube însemnate au mai suferit şi comunele învecinate *Hosman* şi *Fofeldea*, şi se vorbeşte, că dezastrul s'ar fi întins până pe la Agnita.

Urgia înfricoşatului dezastru însă s'a descărcat cu furia cea mai mare asupra bogatei comune Marpod. Aici a trântit la pământ case şi şuri... stava de cai a apucat-o furtuna pe câmp lângă sat... *40 de cai s'au găsit morţi în şanţurile de pe lângă drum, vreo 20 morţi i-a dus râul Hârtibaci până pe la Caşolţ şi Mohu. La vreo 150 nu li-s'a dat încă de urmă*, oamenii sărmanii, îi caută în ruptul capului prin toate satele vecine. Timp de un ceas şi jumătate atâta nefericire! *C.*

Din *Felner* ni se scrie: Duminecă în 16 August n. pe înserate a căzut asupra hotarului comunei Felner peatră (grindină) de mărimea nucilor, care a zdrobit tot cucuruzul, picioicile (cartofi), ovăsul, trifoiul şi toate seminţele şi ierburile, asemenea a stricat legumele din grădini, ca castraveţii, fasolea, ceapa etc. de n'au rămas numai cotoarele. In poame încă au făcut mare stricăciune, le-a oborît aproape pe toate, numai puţine au mai rămas în pomi, şi nefiind încă coapte, nu s'au putut folosi la nimic, iar din cele rămase sunt multe crepate şi încep a se putrezi. Noroc că holdele erau secerate şi grîul adus acasă, altcum şi holdele le-ar fi nimicit cu desăvârşire. Peatra a venit în 2 rânduri şi a ţinut cam 1 sfert de ceas. A stricat şi multe ţigle de pe case, a scos pomi din rădăcină şi a făcut mare pagubă la hotar şi în sat. A fost o vreme cum nici bătrânii n'au mai pomenit. *G. S.*

Necrolog. D-l şi Dn-a Dr. Ioan *Popescu* din Reghin ne anunţă moartea fiului lor neuitat *Zeno George*, elev de cl. II elementară. Inmormântarea a avut loc Marţi în 18 Aug. Adresăm neconsolaţilor părinţi condolenţele noastre.

O şcoală mântuită. Primim următoarea veste îmbucurătoare: E vorba de şcoala românească gr. cat. din Năsal, un vechiu cuib al săraciei. In privinţa culturală o comună ca cele mai multe din com. Dobâcei. Aceşti săraci cu sbiciu străin pe umăr şi-au *mântuit şcoala întregind salarul învăţătorului la 1000 cor.* conform nouei legi. Şi ca greul să nu se simtă aşa tare, *s'a holărît ca »aruncuşurile« să se facă în proporţie cu starea materială.*

Hotărîrea aceasta s'a adus la propunerea şi îndemnul părintelui Iosif *Filipan.* Dsa a oferit suma anuală de 40 de cor. S'a dovedit de bun păstor şi de astădată. De odată cu întregirea salarului, s'a ales şi învăţător. Dl M. *Oşorheianu*, noul alesul, e un tiner care promite mult. *C.*

Cununie. Mariţi *Curta* şi Andrei *Pora* ne anunţă cununia lor, care se va celebra în 30 August n. 1908, la 3 oare p. m. în biserica gr. or. din Bundorf. Bundorf, August 1908, Cluj.

Rectificare. In articolul prim »Alcoholismul« din nr. trecut de Dumineca, coloana 2-a şirul al 2-lea în loc de *„o scoală“* este a se ceti corect o *scală* (ori scară).

Tragere la ţintă. Mâne în 22 Aug. n. batalionul regimentului 24 de honvezi din Braşov va face exerciţii de tragere la ţintă în Poiană. Exerciţii de tragere la tir vor avea loc şi în zilele de 24 Aug. şi 2 Septemvrie n.

Demonstraţii în onoarea »căpitanului din Köpenick«. Din Berlin se anunţă, că falşul căpitan de Köpenik, şusterul Voigt, care a fost graţiat zilele trecute, este obiectul unor grandioase manifestaţii din partea publicului. In oraşul Rixdorf, străzile erau ocupate de mii şi mii de oameni, cari aşteptau trecerea lui Voigt. Mulţimea era atât de mare, încât Voigt n'a putut străbate drumul, ca să ajungă la locuinţa surorei sale. Poliţia abia a putut menţine ordinea. Foarte mulţi au venit cu trăsuri sau automobile la locuinţa lui Voigt, unde şi-au depus cărţile de vizită; unii i-au lăsat vin, licheruri, flori şi chiar poezii. El a primit scrisori şi telegrame de felicitare din toată ţara.

Falşul »căpitan« din Köpenick, a declarat următoarele unui ziarist: Cu o zi înainte de a face »fapta« dela Köpenick, mă dusei la Nauen pentru a »inspecta« terenul. La gară mă întâlnii cu mai mulţi ofiţeri, cari erau îmbrăcaţi în uniformă de gală şi vrând nevrând trebuia să iau loc în cupeul în care voiajau şi dânşii. Am conversat cu dânşii şi fireşte atitudinea mea a fost cam rezervată. Dela dânşii am învăţat cum trebue să port uniforma«.

Vorbind despre graţiarea sa, falşul căpitan a zis: »Sunt foarte recunoscător împăratului pentru că m'a graţiat. Nu sunt înfuriat împotriva judecătorilor, cari m'au condamnat. Disperarea luptei pentru existenţă mă împinsese să fac ce am făcut. Am primit numeroase şi felurite propuneri. Cineva mi-a oferit 500 de franci pe seară pentru ca să apar pe scenă. Nu voi primi însă această propunere, din cauza recunoştinţei, pe care o am pentru împărat«.

Groaznică explosie minieră. In minele de cărbuni din Maypole (Anglia) s'a întâmplat Marţi spre seară o mare nenorocire. Explosia a fost atât de puternică încât ascensorul a fost distrus şi ventilaţiunea a fost stricată. Personalul minei era de 120 oameni. Numai patru au putut fi salvaţi. Toate încercările, ce s'au mai făcut pentru salvarea nenorociţilor, au rămas zădarnice. Focul continuă să ardă în interiorul minei, de unde ese un fum puternic.

Lupta între un taur şi doi tigri. Din Marsilia se anunţă, că într'o grădină particulară de acolo a avut loc Marţi o luptă între un taur şi doi tigri. După câteva minute dela începutul luptei, unul din tigri fu străpuns şi aruncat într'un colţ, unde muri imediat. Cu toate aţâţerile publicului, taurul nu mai voia să continue lupta. O lume imensă a azistat la această luptă, căre se va repeta săptămâna viitoare.

Musica oraşului va concerta mâne Sâmbătă, la oarele 5 p. m. pe promenada de jos. In program este luată şi compoziţia d-lor Ionescu-Krause »Rhapsodie Roumaine«.

O hrană de lapte care să conţină toate substanţele necesare. Aceste pretenţiuni le poate împlini numai *făina lactală Nestlé* probată cu succes de 50 de ani, deoarece e fără baccile, conţine lapte de Alpi cu groşcior, aşa că la prepararea hranei nu e de lipsă decât apă. O cutie care ajunge cel puţin pentru 25 ori la masă, costă cor. 1·80, Dr. A. S.

Avis. Subscrisul aduc la cunoştinţa P. T. public din Bran (Törcsvár) şi jur, cumcă cu *1 Septemvrie st. n. 1908* va circula între Bran şi Tohanul-vechiu (Gara) *Omnibusul* propriu bine echipat în care vor putea şedea 12 persoane înăuntru şi 3 pe capră (boc). Omnibusul va circula în fiecare zi regulat, conform mersului trenului Braşov-Zerneşti, aşa că dela 1 Septemvrie până la alte schimbări eventuale, va pleca Omnibusul *dela Bran* Hotel »Central« (Lukas) la 4 oare 45 minute şi va sosi la *Tohan* (Gară) la 5 oare 45 minute, adecă la trenul de dimineaţă pentru Braşov şi se va re'ntoarce după sosirea trenului de seară dela Braşov, adecă la 5 oare şi 15 minute şi la 6 oare 40 minute va sosi la Hotel »Central«. — Taxele de transport vor fi următoarele: de 1 persoană Bran-Tohan (Gara) 60 fileri, Tohan-Bran 60 fil., iar copii dela 3—10 ani 30 fil. apoi pachete dela 4—20 kgrame 20 fileri, pachete peste 20 klgrame nu se primesc, bagaje şi geamantane până la 40 klgrame 40 fileri. Pasageri cu topoare, sapine, ferestrae sau alte obiecte, cari ar împiedeca comoditatea pasagerilor nu se vor primi. — Biletele le va estrada în *Bran, Hotel »Central« d-l Lukas* şi în *Tohanul-vechiu la cafeneaua d-lui I. Berariu.* Numai biletele cu stampila subscrisului vor fi valabile. Sperând la sprijinul Onor. public amator de a călători sunt cu toată stima: *Beniamin Clococeanu*, proprietar, O.-Tohán 166.

Scrisoare dela Cluj.

— 19 August n.

Aniversarea 78-a a naşterii *Majestăţii sale ces. şi reg. apostolice* s'a serbat în cercurile militare din Cluj în mod deosebit de solemn. Serbarea a fost presidată de Esc. Sa generalul *Vajna de Pava*, comandantul districtului al 6-loa de honvezi, care după prevederea şi cunoştinţa de causă, de care dispune, a putut avea şi mulţumire de a le fi văzut toate perfect săvârşite.

La 8 oare în dimineaţa zilei de 18 August s'a celebrat în curtea casarmei celei mari sfânta liturgie solemnă, în cortul pentru capela organisat, înaintea căruia dintr'un boschet răsărea bustul M. Sale Monarchului. Introagă miliţia din Cluj, câtă nu era pornită la manevre, era de faţă în mare ţinută şi întreg corpul oficerilor era în fruntea oştirei. Chiar şi militarii în pensiune fuseseră invitaţi şi asistau dimpreună cu familiile de oficer, în balcoanele din curte ale marei casarme. Liturghia a fost celebrată de protopopul Clujului Dr. Elie Dăianu, anume invitat ca să suplinească pe preotul militar. Intreg ceremonialul a decurs solemn strict milităreşte instructiv şi mişcător pentru toţi. Obicinuitele salve şi musica militară marcau momentele principale ale sfintei liturgii, în cursul căreia limba bisericei române răsuna pătrunzător. Favorizată şi de un timp frumos aceasta solemnitate a făcut escelentă impresiune. La ora 1 d. a. a urmat un banchet festiv în sala cea mare dela hotel *„New-York“*, la care au luat parte toţi oficerii din garnisoană, afară de cei ataşaţi anume pe la menajele militare. A luat parte şi protopopul român *Dr. Dăianu*, ca oaspe anume invitat de generalul comandant Vajna de Pava, care la şampanie a rostit un călduros cuvânt pentru Majestatea Sa Impăratul şi Regele nostru apostolic.

Putem fi mândri, că la aceasta frumoasă serbare şi-a avut partea sa specială şi un oficer român, căpitanul V. Popa, comandantul pieţii din loc, pentru care aceasta zi avea şi amintirea gloriei dela Seraievo, 1878, a cărei aniversare de 30 ani se împlineşte chiar cu 19 August n.

* * *

In 16 August n. s'a făcut în biserica din Cluj instalarea noului capelan gr. cat. Eugen P. Pecurariu. După s. liturgie s'a ţinut apoi o importantă şedinţă a curatoratului bisericesc, ca senat şcolastic, în care stabilindu-se bugetul bisericei pe 1909, s'a hotărât ridicarea salarului învăţătoresc la minimul recent de legea cea nouă, care pentru oraşe ca Clujul, e de câte 120 cor. pentru un învăţător.

Pe baza acestei hotărâri s'au făcut acte nouă de dotaţiune şi s'a cerut publicarea concursului pentru o învăţătoare la şcoala de fete. Concursul, la care de acum putem atrage atenţiunea învăţătoarelor noastre, se va publica, se speră încurând.

Pe 28 August n. a. c. e convocată adunarea generală a credincioşilor parochiei gr. cat. cu scopul de a censura raţiunile bisericei, care în timpul din urmă a lucrat mult, şi a alege epitropia pe un nou ciclu de 3 ani.

* * *

Fundaţiunea întru pomenirea răposatului cantor şi dascăl *„Iacob Mureşianu“* a avut până acuma un resultat modest, dar promiţător. După cum aflu, au întrat până acum oferte benevole de aproape 200 coroane, şi se speră, că mai ales învăţătorii noştri, vor înţelege a contribui la eternisarea memoriei unui coleg al lor, într'un chip aşa de frumos şi practic, care-l face să trăiască cu numele în cercul nevinovaţilor copii, în mijlocul cărora, prin atâtea generaţiuni a îmbătrânit şi s'a sfârşit.

Sincer.

ULTIME ŞTIRI.

Viena. 21 August. Numeroase indicii arată, că Austria are intenţiunea de a anexa cât mai curând Bosnia şi Herţegovina, punând astfel pe Turcia în faţa unui fapt împlinit. Aceasta, pentru a împiedeca pe tinerii turci de a-şi formula pretenţiunile lor, căci tinerii turci sunt hotărâţi, ca în primele zile ale parlamentului să provoace o discuţiune în urma căreia să declare, că Bosnia face parte integrantă din Turcia.

München, 21 August. Ziarele comunică că ţăranii au zărit deasupra muntelui Dobran nacela unui balon, în care se aflau doi aeronauţi. Nacela s'a rupt pe neaşteptate, căzând în prăpastie, unde aeronautul Hartman şi fratele său au fost zdrobiţi.

---

lui Dumnezeu, care a creat lumea din o singură gândire, este deschisă, îi ştie trecutul, presentul şi viitorul.

In felul ccesta, închipuind pe Dumnezeu ca om — neam făcut o icoană despre a tot ştiinţa Lui... Dumnezeu este fiinţa, care ştie totul *„Inţelepciunea sa n'are sfârşit“.*

Fiind spirit curat şi 'n aceeaşi vreme nemărginit în toate privinţele, nu e supus nici unei mărginiri, ci cu fiinţa sa umple totul, este în tot locul de faţă. *„Ceriul este scaunul meu şi pământul aşternutul picioarelor mele“.* — Ştie toate, fiindcă însuşi din nimic a adus totul la fiinţă — prin cuvântul său a creat totul şi dela el depinde toate, căci el este stăpânul a toate; înaintea înţelepciunei sale nemărginite nimic nu este necunoscut — ştie toate. — *„El vede până la marginile lumei şi priveşte tot ce este sub cer“.* El este spirit curat nemărginit peste tot locul şi în totdeauna de faţă. *„Ochii Domnului sunt deschişi peste tot pământul“.* Pentru Dumnezeu nu este nici trecut nici viitor, numai prezentul există, pentrucă vede faptele noastre aşa precum le săvârşim.

Dumnezeu cunoaşte totul nemijlocit; noi cunoştinţele noastre ni-le câştigăm prin mijlocirea simţirilor, cari ne transmit impresiunile obiectelor; prin mijlocirea imaginaţiunei, închipuirei, care nu prezintă imaginile obiectelor; prin mijlocirea memoriei, adu erei aminte, prin care păstrăm şi ne reamintim închipuirile de mai înainte; şi în urmă prin mijlocirea minţii, care cercetează toate acestea şi judecă asupra lor.

...Dinaintea feţei şi judecăţii stăpânului a toate nici unul a se ascunde nu poate; înaintea lui păşi-vom cu toţii în lumina aceea, în care ne vor înbrăca faptele noastre. Inaintea »adevărului sfânt şi vecinic« păşi-vom cu toţii. Ceeace noi n'am fost în stare a ceti în gândurile şi inima deaproapelui nostru, înaintea adevărului veciniculul părinte se vor destăinui toate. *„Dumnezeu este mai mare decât inima noastră; El cunoaşte totul“.*

Să nizuim cu toţii a urma din tot sufletul şi din toată inima noastră învăţăturilor Sale în toate ale noastre. Să ascultăm de glasul bisericei noastre, la sânul căreia ne-am susţinut veacuri dearândul împotriva vijeliilor turbate, cari au cercat să ne spulbere, şi să ne nimicească. Prin biserică ne-am păstrat ca Români şi ne vom păstra, cât timp vom urma cu sfinţenie şi cu dragoste învăţăturilor ei.

Petrecerea din Bran.

La petrecerea de vară împreunată cu dans aranjată de subscrisul cu concursul tinerimei studioase din Bran în 27 Iulie v. (9 August n.) a. c. au binevoit a participa şi contribui următori:

Ilustr. Sa dl cav. de Puşcariu jude de curie i. p. 20 cor., dl Dr. Iuliu de Puşcariu jude de curie i. p. 10 cor., dl Dr. Emil de Puşcariu prof. med. (Iaşi) 10 cor., dl Iosif Puşcariu advocat (Braşov) 2 cor., dl Joe de Puşcariu inginer (Bucureşti) 5 cor., dl Valeriu Puşcariu inginer (Romania) 5 cor., dl Dr. Emil Borcia adv. şi funcţionar la »Albina« (Sibiiu) 2 cor., dl Ilariu Reit paroh (Bran-Poarta) 4 cor., dl Iancu Enescu subdirector la »Laboratorul chemic« (Bucureşti) 2 cor., familia George Tişca (Moieciul) sup. 3 cor., dl Ilariu Noaghia cand. med. ved. 2 cor., dl Ernst Weber farmacist 2 cor., familia Dürrer (Bucureşti) 4 cor., dl căpitan Prehal (Görz) 5 cor., familia Blüharszky József (Braşov) 4 cor., dl Bernáth Mihály 2 cor., dl Weber Heinrich 3 cor., dl Ioan Stoian proprietar 2 cor., dl Nicolae Boş invţ. (Predeal) 3 cor., pl Dumitru Tătulea paroch (Predeal 3 cor., dl Iosif Minea (Zărneşti) 4 cor., Ioan Puşcariu învăţ. (Sohodol) 1 cor. 60 bani., Ioan Puşcariu învăţ. (Tărlungeni) 1 cor., Ioan Buta învăţ. 1 cor., Kis Györgyné (Szeghedin) 2 cor., dl Emil Botta pretor 3 cor., dşoara Emilia Vitos practicantă de poştă, 1 cor., dna Elena Balca soţie de preot (Peştetea) 1 cor., Ioniţescu (România) 1 cor., Nicola Popovici comerciant 2 cor., dl Dr. Emil Ternovean medic cerc. 3 cor., Paul Kelemen revizor cerc. 2 cor., Samuil Lukas jun. 1 cor. 40 bani., dna L. Mühlbächer (ca softea) 1 cor., Tatár Károly 1 cor., studenţii George M. Tătoiu şi Iosif Buşcariu câte 50 bani.

Cu oferte au binevoit a contribui: dl Dr. Ioan Stoian profesor la liceul din Turnu-Măgurele, 5 cor., dl Bröhmer fabricant în Bucureşti 5 cor., şi Ilustr. Sa dl Dr. Ilarion Puşcariu arhimandrit şi vicar arhiepiscopesc în Sibiiu 4 cor.

S'a încassat cu totul 135 cor. din cari detrăgându-se spesele în sumă de 114 cor. 80 bani, rezultă un profit curat de 20 cor. 20 bani, care sumă s'a distribuit în părţi egale »Reuniunei de înfrumseţare« din Bran şi şcoalei rom. gr. or. din Bran-Poarta pentru procurarea de recuizite şcolare.

Ţin să amintesc, că petrecerea aceasta a fost cercetată — relativ — destul de slab, din care cauză a şi rezultat un profit curat atât de mic. Multe familii din nemijlocita apropiere n'au participat, asemenea preoţimea, cu excepţia la doi, învăţătorimea, fruntaşii etc. Pe lângă ploaia, ce a început pela oarele 6 p. m. au contribuit gurile rele ale vre-o câţi-va intriganţi, cari au cercat în fel şi chip să zădărnicească buna reuşită a acestei petreceri, dar' în ciuda lor, pe lângă economie n'am rămas în deficit, ci am dovedit publicului mare, că nu aranjăm petreceri pentru buzunarul propriu, ci venitul îl predăm destinaţiunei sale. Astfel a fost şi acum.

De încheere aduc vii mulţămite tuturor participanţilor şi în special ilustrei familii *de Puşariu*, care pe lângă, că a ridicat vaza morală a acestei petreceri, a conbribuit cu sume frumoase, tot asemenea esprim mulţămite dlui *Nicol. Popovici* pentru bunăvoinţa avută de a fi cassarul petrecerii.

Bran, 10 August n. 1908.

Pentru comitetul aranjator.
Emil Reil, învăţ.
prim arangeur.

Petrecerea din Gherla.

August n. 1908.

Inteligenţa română din Gherla şi jur în frunte cu venerabilul jude în penz. Alesandru Nemeş, sprijinitorul tuturor mişcărilor spre bine în Gherla a aranjat la 26 Iuliu a. c. o petrecere de vară cu scop filantropic şi în special pentru ajutorarea bisericei gr. catolice din loc dând prin aceasta ocaziune de conveniire inteligenţii rom. din Gherla şi jur.

E un frumos scop acesta, mai ales pentru Gherla, unde nu se prea dau ocaziuni prin mişcări sociale, culturale la aşa ceva. Se auzia cu câteva săptămâni înainte că despărţământul Dej al »Asociaţiunei« i-şi va ţinea adunarea anuală în Gherla şi va procura astfel Gherlei o zi de frumoasă manifestare rom. dar aşa se vede că s'a abandonat aceastǎ idee. Pentru ce? nu ştim. Pentru ce nu s'ar putea ţine o adunare şi în Gherla, sau în alte locuri, nu numai în Dej?

Ar fi poate şi în interesul Asociaţiunei să-se ţină şi în alte locuri. Lipsiţi deci de o frumoasă manifestare culturală, tinerimea rom. a aranjat o simplă petrecere, la care s'a adunat un public ales din Gherla şi jur, ba chiar şi din depărtări mari — de pe câmpie. Animaţia a fost la culme, petrecerea a durat până la ziuă. A fost un frumos venit pentru biserică de 150 cor. care se va folosi spre scopul îngrădirii cimiteriului.

Au binevoit a suprasolvi, respective a-şi rescumpăra biletele următorii: Ioan Bozac preot (Sâmbotele) 10 cor., David Deac preot (Căgleşa) 1 cor., Ales. Mureşian 40 fill., Dr. Cornel Rus adv. 3 cor. 40 fil., Dr. Vasile Ramonczay adv. 10 cor., Ales. Nemeş jude în penz. 20 cor., Ioan Cheresteşiu preot (Sântioana) 80 de fil., Ioan Georgiu canonic 2 cor., Matei Pop preot (Ocna Dejului) 80 fil., Victor Bojor prof. de teol. 2 cor., Florian Antal 40 fil., Teodor Bocaş preot (Pinticul rom.) 2 cor., Petru Cheresteşiu preot (Ruza) 2 cor., Andrei Oltean preot (Sâmbuu) 2 cor., Nicolae Tiucu preot (Girolt) 6 cor., Florian Jakab 4 cor., Vasiliu Neamţiu preot (Ulica) 2 cor., Teooor Mocariu 2 cor., Gavril Moldovan 2 cor., Simeon Gocan teol. abs. 40 fil., N. Dănilă preot 80 fil., Iuliu Pop preot (Lujerdiu) 1 cor., Simeon Pop contr. 1 cor., Ioan Pop 4 cor., Augustin Leményi preot (Huscu Alăcriaş) 80 fil., Ioan Vescan notar (Teoltiuri) 1 cor., Ales. Leményi 40 fil., Bongárd Kourád 1 cor., Ioan Hosszu 5 cor., I. Bocian 40 fil., Iosif Filipan preot (Năsal) 2 cor., Iuliuu Pop compt. 6 cor., 80 fil., Eugenia Petran 6 cor., Iulia Cozma 6 cor., Romul Roman 40 fil., Emil Buşiia 40 fil. şi Maroşău Gusztáv 2 coroane.

Fie-le primită jertfa!

Un participant.

Producţiuni şi Petreceri.

Reuniunea meseriaşilor şi comercianţilor din Sebeş şi jur »Andreiana« invită la petrecerea cu joc, care va avea loc la Sfânta Marie (15/28 August c.) în pavilonul de vară la hotelul »La leul de aur« Preţul de întrare de persoană 1 cor. de Familie 3 membri 2.40 cor. Inceputul la 8 oare seara. Venitul curat este destinat pentru fondul văduvelor şi orfanilor din Sebeş şi jur. Oferte marinimoase se primesc cu mulţămită şi să vor cuita pe cale ziaristică.

Tinerimea română din Voila învită la Producţiunea teatrală, impreunată cu dans, ce se va aranja Vineri, în 28 August n. (15 Iulie v.) 1908, (Sf. Mărie) în localul şcoalei din loc. Inceputul la $^1/_8$ oare seara. Preţul de întrare: de persoană, loc I. 1 cor. 60 fill., loc II. 1 cor. 20 fill., loc de stat 80 fill. Venitul curat este destinat pentru provederea cu cărţi a copiilor săraci. Suprasolviri şi oferte marinimoase se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică. Pentru mâncări şi beuturi se îngrijeşte Comitetul aranjator.

Program: »O şedinţă comunală«, comedie în două acte, de George Stoica. După producţiune urmează dans. Orchestra Rusu.

Tinerimea română din Zlagna invită la Producţiunea teatrală împreunată cu dans ce să va ţinea Duminecă, în 30 Aug. st. n. 1908 în pavilonul hotelului Comunal Zlagna, în August 1908. Inceputul la 8 oare seara Comitetul. Venitul curat e destinat în favorul bisericei gr.-or. rom. din loc.

Program: »Pălăria ciasornicarului«, comedie într'un act, de Mdm. Emile de Griradin, localizată de A. G. N. »Un om buclucaş«, comedie intr'un act, de Marc Michael şi Labiche, localizată de M. Balulescu dans.

Tinerimea stud. din Sebeşul-săsesc invită la Petrecerea dansantă ce o va aranjea Duminecă, în 30 Aug. st. n. a. c. în pavilonul hot. »La leul de aur«. Sebeşul-săsesc, la 15 Aug. n. 1908. Pentru comitet: A. Dobrescu, stud. med. V. David, stud. iur. Z. Maniu, stud. med. Inceputul le 8 oare seara. Preţul de intrare: De persoană 1 cor. 20 bani. Venitul curat e destinat pentru fondul unei biblioteci publice.

Voci din public*).

Sohodolul-Branului, în 29 Iulie v. 1908.

Prea stimate D-le Redactor! D-nul George Ilie, negustor după profesiune, când n'are muşterii la tarabă, se vede treaba, că-i vine pofta, să mai scrie prin gazete.

Şi tema de predilecţiune îi e: alegerea de preot în Râşnov, despre care atât de mult s'a tot scris, încât îi vine omului rău. Văzându-se turtit pe întreaga linie, cu partea ce o susţine d-sa în aceasta cauză — şi-a sărit din ţâţâni, — loveşte şi muşcă în toate părţile şi în fine s'agaţă şi de mine, după cum am cetit în preţuita »Gazetă« Nr. 163 din 25 Iulie v.

Anume: în punctul 2. zice, că eu sunt autorul răspunsului, ce l'a dat d-nul protopop la oarecare întâmpinare a d-sale.

E cald d-le Ilie. Iţi recomand câteva duşuri de apă rece.

D-l protopop I. Hamsea e cu mult mai cuminte, ca noi amândoi, decât să aibă lipsă de secretarul scaunului protopopesc, să-i ticluească un răspuns la adresa D-sale.

In pct. 7. numeşte cercetarea ce o am făcut eu în Râşnov »ridiculă«. Chestie de apreciere. Numai cât forul care m'a esmis şi P. V. Conzistor, altfel a cualificat'o, nu-i aşa d-le Ilie?

»Sfârşitul laudă începutul«.

Tot din pct. 7. se mai vede, cât de neorientat e d-l Ilie. D-lui adecă, a crezut, că eu m'am dus în Râşnov ca comisar de poliţie, să-l apăr pe d-lui, pe partidul şi pe advocatul său, ca nu cumva să le tragă cineva vr'o săpuneală. Nu! dragă d-le Ilie! Am venit atunci la Râşnov, ca comisar de investigaţiune, esmis de scaunul protopresbiteral al tractului Branului să cercetez, dacă şi întru cât e adevărat cuprinsul protestului înaintat contra alegerii clericului I. Nan de paroh. Dar după ce am aflat cele ce s'au întâmplat în curtea şi uliţa de dinaintea şcoalei, în care ţineam cercetarea, am suspendat pe câtva timp această cercetare şi m'am dus la locuinţa d-lui G. Proca dir. în pens. unde am aflat pe d-l Ilie cu partidul şi advocatul său, şi am invitat pe acest din urmă, să poftească — pe răspunderea mea — să aziste la cercetare, la ce D-sa mi-a răspuns că, dupăce a învăţat atât amar de carte, n'are poftă, ca vr'un râşnovean beat să-i spargă capul şi.... să-i verse învăţătura.

L'am invitat atunci să-şi numească martorii — dacă-i are — să-şi ascult la protocol. Nici aceasta nu a voit.

Atunci am declarat în faţa tuturor, că eu continui astăzi cercetarea cu martorii, cari sunt prezenţi, şi dacă cumva va mai fi de trebuinţă voi destina o altă zi, dar nu în Râşnov, ci în Tohanul-nou, pentru continuarea cercetării. — Am învitat apoi pe d-l Proca, în prezenţa d-lui Ilie, a d-lui advocat şi a întreg partidului, să poftească la şcoală, căci am să-l ascult ca pe preşedintele comitetului parohial şi ca pe unul dintre bărbaţii de încredere ai sinodului parohial electoral, la ce d-sa m'a şi însoţit cu multă prevenire şi bunăvoinţă.

Aşa-dară d-le Ilie: »părintele Babeş nu zice una şi face alta« şi nici nu »şi-a călcat cuvântul«. D-ta şi tot partidul D-tale aţi auzit din vorbele mele, că merg să continui cercetarea, deci ce mai umbli cu mofturi?

M'oiu pomeni poate cu vr'o declaraţie a partidului D-tale, că nu-i aşa, cum spun eu, dar dupăce văd că oamenii dau declaraţii ori cui cere şi aşa după cum pofteşte fie-care — fără să-şi mai facă scrupuli, dacă acele declaraţii se bat în capete — îşi pierd tăria şi declaraţiunile.

In fine, d-l Ilie îşi ia nasul la purtare şi ridică ori scade va omului, ca şi cum ar ridica ori scădea preţul măslinilor din prăvălie.

»Schuster bleib bei deinem Leisten«.

Preotul *George Babeş.*

*) Pentru cuprinsul şi forma celor publicate sub aceasta rubrică Redacţiunea nu ia răspunderea.

MULTE ŞI DE TOATE.

Cânele şi pisica.

In câte-va din armatele statelor europene *cânele* este folosit în timpul răsboiului ca un *preţios ajutor pentru căutarea rănitilor*. Cânele condus de mirosul lui fin (se înţelege nu ori ce câne) intră prin tufe, prin trestie, prin mlaştini sau prin grâne şi descopere pe cel rănit, dacă nu găseşte la o oare care depărtare mai întâiu ceva din echipamentul soldatului: capela etc., pe care o aduce sanitarilor.

E, în adevăr, multă muncă, până ce se poate dresa un câne aşa de bine, ca să aducă servicii reale în timp de răsboiu şi sunt anumite rase, cari pot fi supuse la asemenea încercări.

Poate că va veni o vreme, când omul nu va mai avea trebuinţă de unele animale cum e pisica, care e aşa de rară la oraş, dar, care, la sate, încă împarte privilegiile cu cânele.

Se crede însă, că şi la sate pisica va pierde pe fie-care zi terenul de sub picioare, iar cânele va rămâne singur stăpân pe situaţie, ca unul care prin inteligenţa, răbdarea şi credinţa sa, poate să aducă în ori ce timp, multe şi însemnate servicii omului.

Aşa că se nădăjduieşte, că odată pisica va fi scoasă de după sobă, dela căldură, unde vecinic toarce, fără să se cunoască ceva pe urma ei...

M.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

599 szám.
1908 végrhtó.

Árverési hirdetmény.

Alulirott birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102 §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a brassói kir. törvényszéknek 1908 évi 3329 számu végzése következtében Dr. Dán Emil ügyvéd által képviselt „Albina“ takarék és hitelintézet brassói fióktelepe czég javára Hollos Károly brassói lakós ellen 46 K. s jár. erejéig 1908 évi május hó 4-én foganatositott kielégités végrehajtás utján felül foglalt és 1231 kor. becsült következő ingóságok, u. m.: butornemüek nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a brassói kir. járásbiróság 1908 évi V. 710/2 számu végzése folytán 46 kor. tőkekövetelés ennek 1907 évi december hó 5 napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltódij és eddig összesen 61 kor. 54 fil. biróilag már megállapitott költségek erejéig. Brassóban Mester utca 17 szám alatt leendő megtartására **1908 évi augusztus hó 28-ik napjának délutáni 2 órája** határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hógy az érintett ingóságok az 1881. évi LX.t.-c. 107 és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellet, a legtöbbet igérőnek, szükségesetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120 §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Brassó, 1908. évi augusztus hó 11 napján.

Kalmár Ignácz,
kir. bir. végrehajtó.

Nr. 3661.—1908.

Publicaţiune.

Pentru furnisarea mâncărilor la Spitalul civil din loc pe timpul dela 1 Noemvrie 1908 până în 30 Iunie 1911 se va ţinea o pertractare de oferte **Mercuri în 23 Septemvrie a. c.** la 10 oare a. m. în odaia oficiului administraţiunei Spitalului.

Cari se interesează să înainteze ofertă cu timbru de 1 cor. şi conţinând cor. 200 ca vadiu până în 23 Sept. a. c. 10 oare a. m. la administraţiunea Spitalului.

Condiţiunile de ofertă se pot vedea în fie-care zi în timpul oarelor de oficiu.

Brassó, în 12 August 1908.

(288 1—2.) **Direcţiunea Spitalului.**

Preţurile cerealelor din piaţa Braşov
Din 21 August 1908.

Mésura séu greutatea	Calitatea.	Valuta în Kor.	fil.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos.	20	—
„	Grâu mijlociu . . .	19	—
„	Grâu mai slab . . .	18	—
„	Grâu amestecat . .	12	—
„	Secară frumósă. . .	11	60
„	Sĕcară mijlociă. . .	11	20
„	Orz frumos	10	—
„	Orz mijlociu. . . .	9	—
„	Ovĕs frumos. . . .	7	50
„	Ovĕs mijlociu . . .	7	—
„	Cucuruz	12	—
„	Mălaiu (meiu) . . .	14	—
„	Mazăre.	26	—
„	Linte	50	—
„	Fasole	10	—
„	Sĕmênţă de in . . .	20	—
„	Sĕmênţă de cânepă .	16	—
„	Cartofi.	2	—
„	Măzăriche.	—	—
1 kilă	Carne de vită . . .	1	12
„	Carne de porc . . .	1	20
„	Carne de berbece. .	—	80
100 kil.	Seu de vită prôspet .	40	—
„	Séu de vită topit . .	62	—

Publicaţiune.

Pardosirea cu ciment a bisericei rom. gr. or. cu hramul „Sf. Ion Botezătorul“ din Turcheş, protopresbiteratul Braşov, **se dă în antreprisă** pe calea licitaţiunei minuende. Licitaţiunea se va începe la 2 oare p. m. în 17 (30) August a. c. în edificiul şcoalei locale. Preţul strigărei este de 2160 cor.

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunei vadiu de 10% după preţul de strigare.

Comitetului 'i stă în putere a concrede cu lucrarea pe acel reflectant, în care va avea mai multă încredere dintre minus oferenţi.

Planul şi preliminarul de spese şi toate condiţiunile se pot vedea la epitropia parochială.

Turcheş, în 5 August 1908.

Comitetul parochial:

Ir. D. Eremie, presid. comit. par. — Ion Pascu, notar.

(287,2—3.)